

IM.STEFANA

FUNDACJA
BATOREGO

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

STO PYTAŃ O SPRAWY LOKALNE

*Jacek Królikowski
Piotr Szczęsny
Cezary Trutkowski*

Sprawy lokalne to, z samej definicji, jedno z najbliższych nam spraw. Na co dzień korzystamy przecież z lokalnych dróg czy instytucji, a komfort naszego życia i bezpieczeństwo zależą od wielu decyzji podejmowanych w naszym urzędzie gminy. Niestety dość rzadko mamy świadomość, że to, co się wokół dzieje, zależy także od nas samych. Zbyt często natomiast i zbyt łatwo zrzucamy całą odpowiedzialność za rozwiązywanie różnych lokalnych problemów na barki urzędników gminnych. Zaczynamy zachowywać się wtedy nie jak obywatele, ale jak wymagający klienci, którzy surowo oceniają usługi zewnętrznego wykonawcy. Zapominamy, że gmina to wspólnota lokalna zarządzana przez naszych przedstawicieli, których wybraliśmy w demokratycznych wyborach. Nie pamiętamy, że jako obywatele powinniśmy współdziałać z samorządem w definiowaniu problemów i wskazywaniu ich rozwiązań, a nie tylko biernie czekać, żądać i oceniać.

Oddajemy do Państwa rąk **katalog stu pytań o sprawy lokalne** – narzędzie, które umożliwia podjęcie rzetelnej dyskusji o tym, czy potrzeby wspólnoty są skutecznie zaspokajane. Stronami tej dyskusji mają być mieszkańcy, różne instytucje działające na terenie gminy oraz oczywiście władze samorządowe. Chcemy, by rozmowa służyła lepszemu zrozumieniu przyczyn problemów nękających gminy, w których mieszkacie. Wierzymy bowiem, że pomoże ona w rozwiązaniu problemów lokalnych i na stałe rozwinie dialog między mieszkańcami a ich przedstawicielami we władzach lokalnych. **Narzędzie to ma ułatwić aktywizację postaw obywatelskich i uświadomić uczestnikom życia społecznego, że mają realny wpływ na podejmowane działania.**

Przygotowany katalog ma pomóc mieszkańcom zorientować się, jakie problemy występują na terenie ich gminy i jaka jest ich skala. Przedstawiciele władz samorządowych i różnych instytucji gminnych dzięki wykorzystaniu katalogu uporządkują swoją wiedzę na temat stanu rozwoju gminy. Wydaje nam się, że katalog powinien być szczególnie użyteczny w okresie przedwyborczym, gdyż – z jednej strony – może ułatwić ocenę dokonań dotychczasowych władz, z drugiej zaś – umożliwić rzetelną ocenę programów kandydatów na burmistrzów, wójtów i radnych.

Katalog obejmuje najważniejsze aspekty funkcjonowania gminy. Podzieliliśmy je na 10 obszarów tematycznych, dla których sformułowaliśmy łącznie 100 pytań.

Obszary te to:

- bezpieczeństwo,
- infrastruktura techniczna,
- kultura, sport i rekreacja,
- ochrona środowiska,
- ochrona zdrowia,
- oświata,
- pomoc społeczna,
- wspieranie przedsiębiorczości,
- wygląd miasta,
- zarządzanie w gminie.

Każdy obszar powinien być traktowany jako całość. Odpowiedzi na wyjęte z kontekstu pytania mogą dać fałszywy obraz sytuacji w danej dziedzinie. Przy każdym z obszarów podpowiadamy, gdzie szukać informacji, które mogą pomóc w udzieleniu odpowiedzi na pytania z katalogu.

Warto wyraźnie podkreślić, że **katalog nie jest prostą ankietą**, którą każdy i bez problemu wypełni. W wielu wypadkach potrzebne będzie podjęcie wysiłku związanego z dotarciem do danych, tak aby móc precyzyjnie określić stan spraw w danym obszarze. Czasem natomiast wystarczą proste określenie swoich odczuć i subiektywna ocena, czy jakieś zjawiska występują często lub rzadko, albo czy sprawy są załatwiane szybko czy też wolno.

Staraliśmy się skonstruować pytania tak, aby odpowiedzi na nie umożliwiły w miarę **obiektywny opis spraw lokalnych**. Ocena tych spraw to już jednak zupełnie inna kwestia – w każdym wypadku mieszkańcy sami muszą bowiem zdecydować o priorytetach, którymi władze powinny się kierować: wspólnie ustalić, czy ważniejsze jest wybudowanie nowej szkoły, przyciągnięcie inwestorów czy też pomoc najuboższym. Chcieliśmy jednak, aby ten katalog przyczynił się do **podjęcia rzeczowej dyskusji o lokalnych problemach**.

Tam, gdzie to było możliwe, podaliśmy obiektywne dane porównawcze i wskaźniki zaczerpnięte m.in. z publicznych statystyk. Dzięki tym informacjom dokonanie oceny sytuacji lokalnej będzie łatwiejsze. Zaproponowane przez nas wskaźniki odnoszą się do kompetencji władz gminy (ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz inne ustawy szczegółowe) i mają zastosowanie przede wszystkim do małych oraz średnich gmin (pomiędzy 5 tys. a 50 tys. mieszkańców). **Na następnych stronach znajdziecie Państwo szczegółową instrukcję posługiwania się katalogiem.**

Priorytetem przy sporządzaniu katalogu była przejrzystość i przyjazność tekstu dla obywatela, co czasem prowadziło do uproszczeń, z których autorzy w pełni zdają sobie sprawę. Z całą pewnością jednak **katalog może stanowić podstawę owocnych dyskusji z władzami.**

Bardzo wartościowe będą dla nas Państwa uwagi dotyczące zakresu stawianych pytań, ich trafności bądź problemów z uzyskaniem wiarygodnych danych służących analizie sytuacji na terenie Państwa gmin. Poznanie Państwa opinii pozwoli na udoskonalenie katalogu i zaproponowanie go szerszemu kręgowi odbiorców.

JAK POSŁUGIWAĆ SIĘ KATALOGIEM?

Przede wszystkim warto pamiętać, że katalog jest narzędziem dość kompleksowo opisującym sprawy lokalne – obejmuje on 10 obszarów spraw lokalnych, które zostały opisane w ramach 100 pytań. Oczywiście **wypełnienie całego katalogu w większości wypadków będzie zadaniem przekraczającym możliwości pojedynczego obywatela**. Dlatego osobom działającym indywidualnie sugerujemy wybranie dwóch–trzech najbardziej interesujących obszarów i skupienie wysiłków na rzetelnym opisaniu spraw w ramach dokonanego wyboru. Organizacjom społecznym i instytucjom proponujemy powołanie zespołów zadaniowych oraz podział pracy związanej z pozyskiwaniem informacji i danych.

Każde pytanie w katalogu zawiera opis trzech poziomów realizacji zadań – prezentację trzech odmiennych stanów spraw związanych z danym problemem. Oczywiście poziomy te zaprezentowano w określonym porządku – poziom 1 jest stanem minimalnym, a poziom 3 stanem pożądanym, często znacznie wykraczającym ponad przeciętny sposób realizacji zadań w gminach.

Celem osoby korzystającej z katalogu jest zdobycie informacji na temat realizacji poszczególnych zadań na terenie gminy (bądź oszacowanie stopnia ich realizacji) i wybór jednej z trzech zaprezentowanych w każdym pytaniu opcji. Zdajemy sobie sprawę, że czasem wybór opcji będzie trudny – rzeczywistości nie da się przecież opisać za pomocą trzech prostych zdań! Wierzymy jednak, że każdy obywatel, który skorzysta z danych i zaufa własnym odczuciom, będzie w stanie podjąć właściwą decyzję.

Odpowiedzi na poszczególne pytania (wskazania poziomów) należy zaznaczyć na wykresie podanym na początku każdego obszaru. W efekcie powstanie wykres obrazujący ogólny stan gminy w danym obszarze. Przypominamy, że poziom 1 oznacza najniższy stan rozwoju, a poziom 3 – stan najbardziej zaawansowany.

Przykładowy wykres dla gminy, którą w jakimś obszarze oceniliśmy, przyznając kolejno punkty: 1, 1, 2, 1, 2, 2, 2, 3, 3, 1, wyglądałby następująco:

Pytanie:	Poziom		
	1	2	3
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Skrócony katalog w pliku Excell <http://bit.ly/100pytańExcell>

Warto o tych problemach porozmawiać z przedstawicielami władz i z innymi mieszkańcami Waszej gminy.

Gdzie szukać informacji?

Oszacowanie stopnia rozwoju gminy na podstawie 10 opisanych w katalogu obszarów wymaga posiadania odpowiednich informacji. Przy ocenianiu stanu chodników czy też poziomu bezpieczeństwa w miejscach publicznych można bazować na własnych obserwacjach i odczuciach. Jednakże ocena wielu obszarów musi się opierać na analizie obiektywnych i precyzyjnych danych. Gdzie ich szukać?

- W urzędzie gminy

Dostęp do informacji publicznej, w tym dotyczącej funkcjonowania urzędu gminy, gwarantuje ustawa o dostępie do informacji publicznej (z 6 września 2001 roku, Dz.U., nr 112, poz. 1198 ze zmianami). Każdy obywatel ma prawo żądania i otrzymania informacji publicznej bezpośrednio lub poprzez dostęp do dokumentów zawierających takie dane. Informacja może być udostępniana ustnie lub pisemnie.

Jeśli zależy nam na informacji, której urząd nie „wytwarza” rutynowo, powinniśmy ustalić z urzędnikiem, ile czasu potrzebuje na zebranie danych i w jakiej formie możemy je otrzymać (pocztą elektroniczną, w formie wydruku do pobrania w urzędzie itp.). Trzeba też ustalić, czy wystarczy ustnie wyrażona prośba o informację, czy też wymagany będzie odpowiedni wniosek na piśmie. Wyszukanie niektórych danych może wymagać pewnego nakładu czasu i środków, jednak urząd powinien udostępnić informacje nie później niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli okaże się, że informacja nie może być udostępniona we wspomnianym terminie, urząd zobowiązany jest powiadomić o powodach opóźnienia oraz terminie, w jakim udostępni informację (nie może on być dłuższy niż dwa miesiące od dnia złożenia wniosku).

W wyjątkowych przypadkach prawo do informacji publicznej może być ograniczone odrębnymi przepisami o ochronie informacji niejawnych oraz tajemnic ustawowo chronionych. Powodem ograniczenia może też być prywatność osoby fizycznej lub tajemnica przedsiębiorcy, przy czym ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne i mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym gdy dotyczy to warunków powierzenia i wykonywania funkcji, a także przypadku, kiedy osoba fizyczna rezygnuje z przysługującego prawa.

- W internecie

Zgodnie z ustawą urzędy gmin są zobowiązane udostępniać podstawowe dane w internetowym Biuletynie Informacji Publicznej (BIP). Każda udostępniona tam informacja musi być opatrzona datą i podpisana przez osobę, która ją opracowała. BIP prowadzony przez urząd gminy powinien zawierać m.in. informacje o:

- sposobach realizacji zadań publicznych (np. strategii rozwoju gminy) i osiągniętych efektach,
- strukturze organizacyjnej urzędu i zakresie zadań poszczególnych jednostek,
- sposobach stanowienia aktów publicznoprawnych (zarządzeń burmistrza, uchwał rady),
- sposobach przyjmowania i załatwiania spraw (np. informacje o procedurach stosowanych w urzędzie),
- prowadzonych rejestrach, ewidencjach i archiwach oraz o zasadach udostępniania zawartych w nich danych,
- majątku gminy, jej budżecie, stanie finansów (w tym o zadłużeniu).

Niemal wszystkie urzędy mają już swoje strony internetowe, a zakres udostępnianych na nich informacji musi odpowiadać co najmniej ustawowym wymaganiom dla Biuletynu Informacji Publicznej. Źródłem informacji mogą być też strony internetowe lokalnych organizacji pozarządowych, szkół, domów kultury i innych instytucji.

- **W publikacjach urzędów statystycznych**

Niektóre wskaźniki (informacje o nich podaliśmy w katalogu) dostępne są w opracowaniach Głównego Urzędu Statystycznego i jego oddziałów wojewódzkich. Można je znaleźć na stronie internetowej GUS (<http://www.stat.gov.pl/>), w rocznikach statystycznych lub innych publikacjach wydawanych przez urzędy statystyczne. Z danych i publikacji zgromadzonych przez urzędy statystyczne można korzystać bezpłatnie – udostępniane są w informatorach, a także podawane telefonicznie. Należy jednak pamiętać o tym, że dane zbierane przez urzędy statystyczne dostępne są z około 10–12-miesięcznym opóźnieniem wynikającym z czasu potrzebnego na ich agregację, weryfikację i opracowanie w formie publikacji. Ponadto zakres dostępnych danych w poszczególnych województwach jest zróżnicowany, ponieważ każdy wojewódzki urząd statystyczny oprócz programu ogólnopolskiego prowadzi także własny program badawczy.

- **W lokalnych mediach**

Informacje są zawarte zwłaszcza w prasie – archiwalne egzemplarze lokalnych czasopism będą zapewne dostępne w siedzibie redakcji oraz w miejscowej bibliotece.

Osoby, które chcą porównać sytuację w swojej gminie z przykładami dobrych praktyk w danej dziedzinie, mogą ich poszukiwać na stronach internetowych programów promujących podnoszenie jakości zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego. Na stronie <http://www.dobrepraktyki.pl/> można znaleźć przykłady dobrych praktyk w wybranych dziedzinach zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego. Na stronę trafiają opisy dobrych praktyk wyróżnionych w różnego rodzaju konkursach samorządowych, a także rozwiązań rekomendowanych przez samorzady lub zidentyfikowanych w inny sposób. Istotną rolę w zarządzaniu w jednostkach samorządu terytorialnego odgrywa włączanie obywateli do debaty i umożliwianie im przedstawienia własnego stanowiska. Warto w tym kontekście wspomnieć o portalu <http://partycypacjaobywatelska.pl/> utworzonym w ramach programu Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej. Przedstawia on liczne przykłady angażowania obywateli w proces podejmowania decyzji istotnych dla wspólnoty, mogące stanowić cenną inspirację dla innych samorządów.

Na końcu każdego z 10 rozdziałów zawierających wskaźniki z danego obszaru funkcjonowania gminy podajemy też odnośniki do innych stron internetowych, które mogą zawierać informacje na temat dobrych praktyk.

BEZPIECZEŃSTWO

1. Bezpieczeństwo w miejscach publicznych

- Obecność funkcjonariuszy policji i straży miejskiej¹ w miejscach publicznych jest niewystarczająca. Patrole widywane są rzadko i stosunkowo często dochodzi do zakłóceń porządku publicznego. Mieszkańcy nie dysponują nowoczesnymi narzędziami powiadamiania o zagrożeniach, takimi jak aplikacje mobilne.
- W mieście jest na ogół spokojnie i mieszkańcy mogą się czuć bezpiecznie na ulicach. Patrole policji i straży miejskiej widywane są co prawda stosunkowo rzadko, ale zawsze szybko przybywają na wezwanie. Mieszkańcy mogą zawiadomić odpowiednie służby o zagrożeniach za pomocą takich narzędzi jak aplikacje. Są one jednak nieprzejrzyste i utrudniają szybką reakcję lub w inny sposób nie odpowiadają potrzebom obywateli.
- Mieszkańcy mogą się czuć bezpiecznie w miejscach publicznych. Widoczna jest obecność partoli policji² i straży miejskiej. Odpowiednie służby zawsze szybko przybywają na wezwanie. Mieszkańcy mogą zawiadomić służby w sposób szybki i dyskretny za pomocą aplikacji mobilnej lub innego podobnego narzędzia.

2. Bezpieczeństwo na drogach w pobliżu placówek oświatowych

- W pobliżu placówek oświatowych istnieją przejścia dla pieszych, których nikt nie nadzoruje; na przejściach tych nie ma sygnalizacji świetlnej.
- W pobliżu placówek oświatowych przejścia dla pieszych są zazwyczaj dobrze oznakowane, istnieją tam ograniczenia prędkości jazdy, przejścia te są nadzorowane przez specjalnie zatrudnione osoby, w wielu miejscach istnieje sygnalizacja świetlna. Długość sygnałów świetlnych niekiedy nie umożliwia jednak swobodnego i bezpiecznego przejścia przez jezdnię.
- Zdecydowana większość przejść dla pieszych w pobliżu placówek oświatowych jest nadzorowana. Przejścia te są odpowiednio oznakowane i zabezpieczone w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa wypadków drogowych. Długość sygnałów świetlnych umożliwia swobodne i bezpieczne przejście przez jezdnię.

3. Współpraca z policją³

- Władze gminy nie współpracują aktywnie z policją – to znaczy, że nie są ustalane priorytety działania, gmina nie dofinansowuje i nie wspomaga działań policji.
- Władze gminy dofinansowują działania policji⁴, lecz współpraca nie wykracza poza wsparcie finansowe.
- Władze gminy aktywnie współpracują z policją. Wspólnie ustalane są priorytety działania, a ocena bezpieczeństwa na terenie gminy dokonywana jest w sposób cykliczny. Dofinansowanie działalności policji jest tylko jedną z form współpracy, obok takich działań, jak prowadzenie kampanii społecznych czy podejmowanie działań edukacyjnych i profilaktycznych.

¹ Oczywiście należy pamiętać o tym, że w wielu miejscowościach istnienie straży miejskiej nie jest uzasadnione. Sensowność powołania tej formacji należy także brać pod uwagę przy ocenie bezpieczeństwa w mieście.

² Na mocy art. 13, ust. 4 ustawy o policji jednostki samorządu terytorialnego mogą finansować koszty utrzymania dodatkowych etatów w rewirach dzielnicowych i posterunkach policji na terenie powiatu lub gminy.

³ Zakres współpracy władz gminnych z policją jest określany przez szereg aktów prawnych. Warto np. zwrócić uwagę na to, że komendanci powiatowi i komendanci komisariatów policji mają obowiązek składania władzom gminy i powiatu rocznych sprawozdań ze swej działalności, w tym informacji o stanie porządku oraz bezpieczeństwa publicznego.

⁴ Zgodnie z ustawą o policji jednostki samorządu terytorialnego mogą uczestniczyć w pokrywaniu wydatków inwestycyjnych, modernizacyjnych lub remontowych oraz kosztów utrzymania i funkcjonowania jednostek organizacyjnych policji, a także zakupu niezbędnych dla ich potrzeb towarów i usług.

4. Zarządzanie kryzysowe

- Funkcjonuje gminny zespół zarządzania, lecz działania zespołu nie uwzględniają części zadań przewidzianych ustawą.
- W gminie został powołany zespół reagowania kryzysowego i spełnia on kryteria oraz wymogi przewidziane ustawą o zarządzaniu kryzysowym i stanie klęski żywiołowej.
- Istnieje aktualny plan reagowania kryzysowego. Stan wałów przeciwpowodziowych i zabezpieczeń jest monitorowany oraz są organizowane ćwiczenia odpowiednich służb i jednostek.

5. Ochrona przeciwpożarowa

- Na terenie gminy istnieją jednostki ochotniczej straży pożarnej⁵, lecz ich współpraca z władzami gminy jest ograniczona: brakuje koordynacji działań (ich wspólnego planowania), gmina niechętnie i niezadowolająco wywiązuje się z obowiązków utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej OSP, bezpłatnego umundurowania jej członków, ubezpieczenia w instytucji ubezpieczeniowej członków OSP i młodzieżowej drużyny pożarniczej oraz ponoszenia kosztów okresowych badań lekarskich dla członków OSP biorących bezpośredni udział w działaniach pożarniczych⁶. Dochody OSP ukształtowane są na niskim poziomie⁷. Gmina nie przekazuje OSP dotacji, nawet w sytuacji ich niskich dochodów. Współpraca gminy z władzami powiatowymi w zakresie koordynacji ochrony przeciwpożarowej jest ograniczona.
- Na terenie gminy istnieją jednostki ochotniczej straży pożarnej, które otrzymują niezbędne wsparcie i pomoc, w tym finansową, ze strony władz gminy. Gmina przekazuje OSP potrzebne dotacje. Zatrudniła ona także komendanta gminnego ochrony przeciwpożarowej. Działania gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej są koordynowane i uzgadniane z władzami powiatowymi w ramach cyklicznej wymiany informacji.
- Gmina wspiera finansowo i merytorycznie działalność OSP oraz aktywnie dąży do rozwoju i rozbudowy gminnych struktur tej organizacji. Gminny komendant ochrony przeciwpożarowej koordynuje działania poszczególnych jednostek i zapewnia ich współpracę z innymi służbami. Cyklicznie organizowane są gminne ćwiczenia OSP, które gmina wspiera i finansuje.

6. Straże gminne i miejskie⁸

- W gminie nie istnieje straż gminna (miejska)⁹. Decyzja o nietworzeniu straży gminnej nie uwzględnia potrzeb z zakresu bezpieczeństwa gminy. Została ona podjęta bez konsultacji z ekspertami z dziedziny bezpieczeństwa. Gmina nie zawarła porozumienia o utworzeniu wspólnej straży z gminami sąsiadującymi na obszarze tego samego województwa.
- Na terenie gminy istnieje straż gminna, lecz jest to formacja niezbyt rozbudowana i słaba kadrowo. Na co dzień nie podejmuje ona działań w zakresie prewencyjnym – ochrony spokoju i porządku w miejscach publicznych – lecz koncentruje się na działaniach porządkowych. Zwykle czynności strażników gminnych (miejskich) ograniczają się do ochrony obiektów komunalnych, pilnowania porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych oraz kontroli parkowania pojazdów na terenie miasta

⁵ Funkcjonowanie OSP, tak jak każdego innego stowarzyszenia, reguluje ustawa *Prawo o stowarzyszeniach*.

⁶ Obowiązek ten wynika z art. 32, ust. 2 i 3 ustawy z 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej.

⁷ W 2014 roku średnia wartość rocznych przychodów wynosiła 28 tys. zł. Połowa OSP osiągała przychody poniżej 8 tys. zł. Zob. *Podstawowe dane o sektorze non-profit w 2014 roku*, GUS, Warszawa 2017.

⁸ Działalność straży gminnych/miejskich reguluje ustawa z 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych.

⁹ Oczywiście należy pamiętać o tym, że w wielu miejscowościach istnienie straży miejskiej nie jest uzasadnione. Sensowność powołania tej formacji należy brać pod uwagę przy ocenie bezpieczeństwa w mieście. Jednak w przypadku, gdy tworzenie straży na obszarze jednej gminy nie jest zasadne, warto mieć na względzie możliwość zawarcia przez gminy sąsiadujące na obszarze jednego województwa porozumienia o utworzeniu wspólnej straży.

- Straż gminna/miejska jest jednostką dobrze widoczną na terenie gminy. Podejmowane są działania o charakterze prewencyjnym i informacyjnym. Obecność strażników w znacznym stopniu przyczynia się do poprawy spokoju i porządku w miejscach publicznych. Straż gminna aktywnie współdziała z innymi służbami i podmiotami w zakresie ochrony oraz ratowania życia i zdrowia obywateli. Strażnicy miejscy systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe i rzetelnie wypełniają obowiązki przewidziane ustawą¹⁰. W toku wykonywania zadań strażnicy podejmują czynności odpowiednio dostosowane do sytuacji. Podczas interwencji nie naruszają dóbr osobistych osób, których te działania dotyczą, w sposób przekraczający granice konieczności, np. w zakresie stosowania narzędzi obeszczadniających.

7. Działania prewencyjne podejmowane przez władze samorządowe

- Gmina nie podejmuje żadnych działań zapobiegających rozwojowi przestępczości. Nie organizuje akcji, które pozwoliłyby wypełnić czas wolny młodzieży. Gmina nie wychodzi z inicjatywą przedsięwzięć związanych z monitoringiem miejsc zagrożonych, nie proponuje też nowych rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych, które zmniejszyłyby zagrożenie przestępczością¹¹, nawet gdy pojawiają się niepokojące sygnały ze strony mieszkańców.
- Władze gminy starają się organizować zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży (udostępnianie boisk, świetlic, finansowanie i organizowanie działalności klubów czy domów kultury). Władze podejmują inicjatywy zmierzające do likwidacji miejsc zagrożonych przestępczością lub przynajmniej monitoringu obejmującego te miejsca.
- Władze gminy diagnozują stan bezpieczeństwa publicznego i aktywnie koordynują działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa na swoim terenie – w tym zakresie współpracują z różnymi instytucjami i służbami (w tym ze środkami masowego przekazu). Działania podejmowane w przypadku wykrycia określonego ryzyka podejmowane są szybko. Do dzieci i młodzieży skierowana jest bogata oferta zapelnienia czasu wolnego. Współpraca z policją obejmuje wspólne planowanie strategiczne w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy/miasta można uzyskać w jednostkach odpowiednich służb: na posterunkach policji, straży miejskiej, straży pożarnej, oraz w odpowiednich jednostkach organizacyjnych urzędu: u szefa zespołu zarządzania kryzysowego, gminnego komendanta ochrony przeciwpożarowej, w wydziale zarządzania kryzysowego.

Niektóre dane związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny.

Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.gus.pl).

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące bezpieczeństwa publicznego można znaleźć na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (www.mswia.gov.pl) oraz policji (www.policja.pl).

Wiele informacji o stanie bezpieczeństwa można uzyskać w miejscowej komendzie policji.

¹⁰ Zgodnie z art. 27 ustawy o strażach gminnych do obowiązków strażnika należą: przestrzeganie prawa, rzetelne, bezstronne i terminowe wykonywanie poleceń przełożonych; poszanowanie powagi, honoru, godności obywateli i własnej; zachowanie tajemnicy państwowej i służbowej; podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi; zachowanie uprzejmości i życzliwości w kontaktach z obywatelami, przełożonymi, podwładnymi oraz współpracownikami; stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych; zachowywanie się z godnością w czasie pracy i poza nią.

¹¹ Do takich rozwiązań można zaliczyć np.: oświetlanie miejsc niebezpiecznych, instalowanie kamer monitorujących czy likwidowanie niezamieszkałych baraków.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. Dostęp do sieci wodociągowej

- Mniej niż 50% ludności korzysta z sieci wodociągowej.
- Co najmniej 50%, ale nie więcej niż 90% ludności korzysta z sieci wodociągowej.
- Co najmniej 90% ludności korzysta z sieci wodociągowej.

2. Dostęp do sieci kanalizacyjnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków

- W gminach miejskich mniej niż 70%, a w gminach wiejskich mniej niż 15% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych.
- W gminach miejskich co najmniej 70%, ale nie więcej niż 90%, a w gminach wiejskich co najmniej 15%, ale nie więcej niż 30% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych.
- W gminach miejskich co najmniej 90%, a w gminach wiejskich¹² co najmniej 30% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych.

3. Planowe prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej

- Gmina nie dokonała analizy potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i lokalnych uwarunkowań rozwoju tej gospodarki – nie istnieje dokument, który by je opisywał.
- Gmina wykonała analizę potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i lokalnych uwarunkowań rozwoju tej gospodarki, a wyniki zebrała w formie dokumentu. Na tej podstawie opracowała program działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, który został formalnie przyjęty do realizacji, jednakże nie posiada przynajmniej trzyletniego planu inwestycyjnego i planu finansowego w postaci dokumentów, lub ma takie plany, lecz ich nie realizuje.
- Gmina wykonała analizę potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz lokalnych uwarunkowań rozwoju tej gospodarki w formie dokumentu i opracowała na tej podstawie program działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, który został formalnie przyjęty do realizacji. Ponadto posiada i realizuje przynajmniej trzyletni plan inwestycyjny i finansowy.

4. Postępowanie w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci

- Nie jest określona procedura postępowania w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci.
- Procedura postępowania jest określona i realizowana, ale nie zawiera przynajmniej trzech spośród następujących pięciu elementów: (1) obowiązek prowadzenia dyżurów na wypadek awarii; (2) obowiązek poinformowania mieszkańców o przerwie w dostępie do sieci; (3) czas, po jakim mieszkańcom dostarcza się wodę w beczkowozach lub/i kontenerowe WC; (4) sposób oznakowania terenu, na którym wykonywane są prace naprawcze; (5) sposób i termin uporządkowania terenu po dokonanych naprawach.
- Procedura postępowania jest określona, zawiera wszystkie pięć wymienionych wyżej elementów, jest też faktycznie realizowana, a gmina prowadzi kontrolę jej wykonywania.

¹² Dotyczy również gmin miejsko-wiejskich.

5. Dostęp do sieci gazu ziemnego¹³

- W gminach miejskich mniej niż 70%, a w gminach wiejskich mniej niż 15% ludności korzysta z sieci gazowej.
- W gminach miejskich co najmniej 70%, ale nie więcej niż 90%, a w gminach wiejskich co najmniej 15%, ale nie więcej niż 30% ludności korzysta z sieci gazowej.
- W gminach miejskich co najmniej 90%, a w gminach wiejskich co najmniej 30% ludności korzysta z sieci gazowej.

6. Dostawa energii elektrycznej

- Problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej występują często. Działania w celu ich naprawienia nie są podejmowane lub podejmowane są ze znacznym opóźnieniem.
- Problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej występują, jednak w rozsądnym czasie podejmowane są interwencje w celu ich naprawienia.
- Problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej pojawiają się jedynie sporadycznie. W przypadku ich wystąpienia podejmowane są szybkie interwencje w celu ich naprawienia.

7. Planowanie rozwoju w zakresie dostępu do energii elektrycznej, gazu i energii cieplnej

- Gmina nie posiada założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (dalej jako „założenia”)¹⁴.
- Gmina posiada założenia, jednak nie określają one w sposób precyzyjny i wyczerpujący kwestii wskazanych w ustawie Prawo energetyczne¹⁵. Założenia uwzględniają horyzont czasowy krótszy niż 15 lat i są rzadko aktualizowane.
- Gmina posiada założenia. Określają one w sposób precyzyjny i wyczerpujący kwestie wskazane w ustawie Prawo energetyczne. Uwzględniają co najmniej 15-letni horyzont czasowy i są aktualizowane w odstępach trzech–pięciu lat.

8. Infrastruktura drogowa

- Zarządca dróg gminnych nie posiada planu rozwoju infrastruktury drogowej lub plan istnieje, lecz nie jest wdrażany.
- Zarządca dróg gminnych posiada plan rozwoju infrastruktury drogowej, który jest wdrażany, ale ujęte w nim inwestycje drogowe (ich rodzaj, zakres i kolejność) nie zostały zaplanowane w oparciu o analizę obecnej sytuacji na drogach oraz kierunki rozwoju gminy.
- Zarządca dróg gminnych posiada plan rozwoju infrastruktury drogowej, w którym inwestycje drogowe (ich rodzaj, zakres i kolejność) zostały zaplanowane w oparciu o analizę obecnej sytuacji na drogach oraz kierunki rozwoju gminy, a plan ten jest wdrażany.

¹³ W niektórych gminach z powodu np. ukształtowania terenu nie ma sieci gazowej i nie planuje się jej zakładania. W takiej sytuacji proponujemy pominąć to pytanie.

¹⁴ Obowiązek posiadania założeń do planu wynika z ustawy *Prawo energetyczne* z 10 kwietnia 1997 roku. W przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, wójt (burmistrz, prezydent miasta) opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru gminy lub jej części. Projekt planu opracowywany jest na podstawie uchwalonych przez radę tej gminy założeń i winien być z nimi zgodny.

¹⁵ Projekt założeń powinien określać m.in.: ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe; przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych; możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek oraz lokalnych zasobów paliw i energii; zakres współpracy z innymi gminami.

9. Rozwój sieci dróg

- W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała mniej niż 1% długości dróg gminnych
- W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała przynajmniej 1%, ale nie więcej niż 4% długości dróg gminnych.
- W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała¹⁶ przynajmniej 4% długości dróg gminnych.

10. Planowanie przestrzenne

- Mniej niż 20% powierzchni gminy jest objęte planem zagospodarowania przestrzennego.
- Od 20% do 60% powierzchni gminy jest objęte planem zagospodarowania przestrzennego.
- Więcej niż 60% powierzchni gminy jest objęte planem zagospodarowania przestrzennego.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych z infrastrukturą techniczną gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale rozwoju lokalnego, wydziale infrastruktury, zarządzie dróg gminnych itp.).

Część danych statystycznych dotyczących rozwoju infrastruktury w gminach gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.stat.gov.pl w Banku Danych Regionalnych).

KULTURA, SPORT I REKREACJA

1. Księgozbiór bibliotek publicznych¹⁷

- Księgozbiór gminnych placówek bibliotecznych¹⁸ w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest niższy niż 300 woluminów. Liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest niższa niż 8¹⁹.
- Księgozbiór gminnych placówek bibliotecznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższy niż 300, ale niższy niż 400 woluminów. Liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa niż osiem, jednak niższa niż 20.
- Księgozbiór gminnych placówek bibliotecznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższy niż 400 woluminów. Liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa niż 20.

2. Dostęp do placówek bibliotecznych

- Placówki biblioteczne nigdy nie są otwarte po godzinie 16.00 lub są otwarte w tym czasie tylko raz w tygodniu.
- Godziny otwarcia placówek bibliotecznych są zróżnicowane, przy czym przynajmniej dwa razy w tygodniu biblioteki są otwarte po godzinie 16.00.
- Godziny otwarcia placówek bibliotecznych są zróżnicowane, przy czym co najmniej trzy razy w tygodniu biblioteki są otwarte po godzinie 16.00 lub przynajmniej dwa razy w tygodniu czynne dłużej niż do godziny 17.00.

¹⁶ Chodzi o remont kapitalny danego odcinka drogi oraz o utwardzenie dróg, które do tej pory nie miały nawierzchni utwardzonej, a nie o bieżące naprawy.

¹⁷ Według danych GUS dotyczących stanu bibliotek w Polsce w 2016 roku na 100 mieszkańców przypadało średnio 336 woluminów.

¹⁸ Publicznych placówek bibliotecznych.

¹⁹ Zgodnie z danymi GUS dotyczącymi stanu bibliotek w 2016 roku na 100 mieszkańców zakupiono średnio 8,8 woluminów.

3. Średnie wydatki na kulturę z budżetu gminy w ciągu ostatnich trzech lat budżetowych

- Wydatki na kulturę z budżetu gminy są niższe niż 200 zł na mieszkańca na rok.
- Wydatki na kulturę z budżetu gminy są niższe niż 400 zł na mieszkańca na rok, ale wyższe niż 200 zł na mieszkańca na rok.
- Wydatki na kulturę z budżetu gminy są wyższe niż 400 zł na mieszkańca na rok.

4. Organizacja imprez przez instytucje gminne

- Średnia liczba skierowanych do mieszkańców imprez organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury²⁰ w ciągu ostatniego roku wynosi mniej niż 20 na jedną instytucję.
- Średnia liczba skierowanych do mieszkańców imprez organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury w ciągu ostatniego roku wynosi nie mniej niż 20, ale nie więcej niż 50 na jedną instytucję.
- Średnia liczba skierowanych do mieszkańców imprez²¹ organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury w ciągu ostatniego roku wynosi przynajmniej 50 na jedną instytucję.

5. Organizacja zajęć kulturalno-oświatowych²²:

- Żaden gminny dom lub ośrodek kultury nie oferuje tego typu zajęć lub oferuje średnio jedną formę takich zajęć na rok.
- Każdy gminny dom lub ośrodek kultury oferuje średnio od dwóch do czterech form zajęć kulturalno-oświatowych rocznie.
- Każdy gminny dom lub ośrodek kultury oferuje średnio przynajmniej pięć różnych form zajęć kulturalno-oświatowych rocznie.

6. Promocja turystyki

- Gmina nie posiada strony internetowej lub na stronie gminy nie ma informacji (ani odesłania do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat dojazdu do gminy, hoteli oraz innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie, a także atrakcji turystycznych na terenie gminy.
- Na stronie internetowej gminy znajduje się informacja (lub odesłanie do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat dojazdu do gminy, hoteli oraz innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie, a także atrakcji turystycznych na terenie gminy, ale nie jest ona aktualna ani kompletna.
- Na stronie internetowej gminy jest zamieszczona aktualna i kompletna informacja (lub odesłanie do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat dojazdu do gminy, hoteli oraz innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie, a także atrakcji turystycznych na terenie gminy.

7. Promocja zabytków i atrakcji turystycznych

- Zabytki i atrakcje turystyczne znajdujące się na terenie gminy nie są oznakowane²³, a jeśli nawet oznakowania istnieją, to są zaniedbane do tego stopnia, że nie można z nich korzystać.

²⁰ W przypadku, gdy gmina nie posiada ani domu kultury, ani ośrodka kultury, pytanie dotyczy gminy reprezentowanej przez władze samorządowe.

²¹ Takie jak: seanse filmowe, wystawy, występy zespołów amatorskich, występy artystów i zespołów zawodowych, dyskoteki, prelekcje, spotkania, wykłady, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne.

²² Zajęcia kulturalno-oświatowe: koła zainteresowań, kursy, warsztaty, zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne.

²³ Zabytki i atrakcje turystyczne mogą być oznakowane w różny sposób, np. poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej czy drogowskiego w pobliżu zabytku/atrakcji turystycznej; chodzi o to, aby osoba zainteresowana mogła uzyskać informacje o obiekcie i/lub trafić do miejsca jego lokalizacji.

- Tylko niektóre znajdujące się na terenie gminy zabytki i atrakcje turystyczne są oznakowane. Część oznakowań jest zaniedbana w sposób utrudniający korzystanie z nich, jednak w razie potrzeby są odnawiane.
- Większość znajdujących się na terenie gminy zabytków i atrakcji turystycznych jest oznakowana. Istnieje przewodnik, folder lub informator z opisem zabytków i atrakcji turystycznych. Oznakowania są regularnie odnawiane i zachowują czytelność.

8. Imprezy sportowe

- Imprezy sportowe na terenie gminy odbywają się sporadycznie, a informacja o nich jest trudno dostępna. Na stronie internetowej gminy nie ma informacji (ani odesłania do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat organizowanych imprez sportowych.
- Liczba imprez sportowych jest zadowalająca, jednak nie są one dostatecznie zróżnicowane, jeśli chodzi o rodzaj i poziom. Na stronie internetowej gminy znajduje się informacja (lub odesłanie do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat organizowanych imprez sportowych, ale nie jest ona aktualna i kompletna.
- Liczba imprez sportowych jest wystarczająca i są one odpowiednio zróżnicowane, jeśli chodzi o rodzaj i poziom. Na stronie internetowej gminy jest zamieszczona aktualna i kompletna informacja (lub odesłanie do stron, gdzie można ją znaleźć) na temat organizowanych imprez sportowych.

9. Upowszechnianie sportu i rekreacji

- Gmina nie udziela klubom sportowym dotacji. W przypadku ich udzielania gmina nie opracowała kryteriów dotowania klubów sportowych lub nie uwzględniają one polityki promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży (o ile taka polityka istnieje). Gmina nie ustanawia i nie finansuje stypendiów sportowych. Nie została w niej też powołana rada sportu.
- Gmina udziela klubom sportowym dotacji. Kryteria dotowania klubów sportowych uwzględniają politykę promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży, ale nie znajduje to odzwierciedlenia w strukturze osób ćwiczących (odpowiedni udział dzieci i młodzieży). Gmina ustanowiła i finansuje stypendia sportowe, jednak mają one charakter symboliczny. W gminie została powołana rada sportu.
- Gmina udziela klubom sportowym dotacji. Kryteria dotowania klubów sportowych uwzględniają politykę promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze ćwiczących. Gmina ustanowiła i finansuje stypendia sportowe, które stanowią rzeczywiste wsparcie dla beneficjentów. W gminie została powołana rada sportu, której opinie są w przeważającej mierze uwzględniane.

10. Sekcje w klubach sportowych²⁴

- Sekcje w klubach sportowych istniejących na terenie gminy działają w co najwyżej dwóch dyscyplinach.
- Sekcje w klubach sportowych istniejących na terenie gminy działają przynajmniej w trzech lub czterech dyscyplinach.
- Sekcje w klubach sportowych istniejących na terenie gminy są zróżnicowane (przynajmniej pięć dyscyplin).

²⁴ Chodzi o przeciętną liczbę sekcji w klubie.

11. Informowanie o ofercie kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej²⁵

- Prowadzone przez gminę działania informacyjne na temat oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej posiadają tylko jedną zalecaną cechę lub nie posiadają żadnej, albo gmina nie prowadzi takich działań.
- Prowadzone przez gminę działania informacyjne na temat oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej posiadają min. dwie z zalecanych cech, nie więcej niż pięć.
- Prowadzone przez gminę działania informacyjne na temat oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej posiadają przynajmniej sześć z zalecanych cech.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych z inwestycjami w infrastrukturę techniczną gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale edukacji, wydziale infrastruktury, gminnych instytucjach kultury).

Część danych statystycznych dotyczących sfery kultury, sportu i rekreacji w gminach gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS).

OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Wywóz odpadów komunalnych

- Mniej niż 33% budynków mieszkalnych posiada umowę na wywóz odpadów komunalnych oraz dokumenty potwierdzające systematyczną realizację tej umowy lub gmina nie jest w ogóle w stanie określić, jaki procent budynków mieszkalnych ma umowę na wywóz odpadów komunalnych i dokumenty potwierdzające systematyczną realizację tej umowy (np. rachunki). Gmina nie objęła wszystkich właścicieli nieruchomości na jej terenie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Nie udostępnia też na stronie internetowej danych (wymaganych przez ustawę o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) dotyczących odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Nie są prowadzone działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi. Gmina nie dokonuje corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi. Nadzór nad tą gospodarką nie jest prowadzony.
- Gmina objęła wszystkich właścicieli nieruchomości na jej terenie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Udostępnia na stronie internetowej dane (wymagane przez ustawę o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) dotyczące odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, jednak nie są one aktualne i kompletne. Gmina prowadzi sporadyczne działania informacyjne i edukacyjne w zakresie regularnego gospodarowania odpadami komunalnymi. Dokonuje też corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, jednak ma ona ogólnikowy charakter i nie pozwala na rzeczywistą ocenę tej gospodarki. Nadzór nad gospodarką odpadami komunalnymi jest prowadzony, a mimo to występują nieprawidłowości,

²⁵ Działania informacyjne powinny posiadać następujące cechy:

- 1/ Gmina powinna publikować okresowy (roczny, półroczny, kwartalny, dwumiesięczny, miesięczny) kalendarz imprez.
- 2/ Gmina powinna publikować ofertę rekreacyjno-sportową.
- 3/ Kalendarz imprez/oferta rekreacyjno-sportowa powinny być publikowane na stronie internetowej gminy i stale aktualizowane.
- 4/ Kalendarz imprez/oferta rekreacyjno-sportowa powinny być publikowane na nośniku papierowym (lokalna gazeta, informator, plakat rozwieszany na słupach ogłoszeniowych lub tablicach ogłoszeń), którego sposób rozpowszechniania gwarantuje dotarcie do jak największej liczby mieszkańców.
- 5/ Szczegółowa informacja o organizowanej imprezie powinna ukazywać się przynajmniej dwukrotnie, w określonym odstępie czasowym.
- 6/ Pierwsza publikacja szczegółowej informacji o organizowanej imprezie powinna ukazywać się później niż na dwa tyg. przed jej terminem.
- 7/ Szczegółowa informacja o organizowanej imprezie powinna ukazywać się na stronie internetowej jednostki.
- 8/ Szczegółowa informacja o organizowanej imprezie powinna ukazywać się na nośniku papierowym, którego sposób rozpowszechniania gwarantuje dotarcie do jak największej liczby mieszkańców.
- 9/ Zasady informowania mieszkańców powinny być sformułowane na piśmie i formalnie przyjęte do stosowania.
- 10/ Gmina powinna wysyłać przynajmniej raz na miesiąc serwis prasowy na temat organizowanych przez siebie imprez.

m.in. w zakresie realizacji zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.

- Gmina objęła wszystkich właścicieli nieruchomości na jej terenie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Udostępnia ona na stronie internetowej kompletne i aktualne dane (wymagane przez ustawę o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) dotyczące odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Gmina prowadzi regularne działania informacyjne i edukacyjne w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Dokonuje też wyczerpującej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, co pozwala na rzetelną ocenę tej gospodarki. Nadzór nad gospodarką odpadami prowadzony jest w sposób ciągły, co pozwala na szybkie eliminowanie występujących nieprawidłowości.

2. Zbiorniki bezodpływowe (szamba)

- Gmina ewidencjonuje tylko zbiorniki bezodpływowe powstałe po wprowadzeniu ustawowego obowiązku prowadzenia ewidencji w 2001 roku lub w ogóle nie posiada ewidencji takich zbiorników. Nie prowadzi też planowego zbioru danych historycznych o istniejących zbiornikach.
- Gmina ewidencjonuje zbiorniki bezodpływowe na swoim terenie, jednak ewidencja nie obejmuje znacznej ich części. Ewidencja jest jednak w sposób systematyczny i planowy uzupełniana²⁶.
- Gmina posiada ewidencję zbiorników bezodpływowych²⁷ na swoim terenie, która zawiera dane o zdecydowanej większości istniejących zbiorników.

3. Wywóz nieczystości ciekłych (z szamb)

- Mniej niż 25% budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe może okazać umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy lub gmina w ogóle nie jest w stanie określić, jaki procent budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe może okazać umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy.
- Ponad 25%, ale nie więcej niż 75% budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe może okazać umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy.
- Ponad 75% budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe może okazać umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy.

4. Przydomowe oczyszczalnie ścieków

- Gmina ewidencjonuje tylko przydomowe oczyszczalnie ścieków powstałe po wprowadzeniu ustawowego obowiązku prowadzenia ewidencji lub w ogóle nie posiada ewidencji takich oczyszczalni. Nie prowadzi też planowego zbioru danych historycznych o istniejących oczyszczalniach.
- Gmina ewidencjonuje przydomowe oczyszczalnie ścieków na swoim terenie, jednak ewidencja nie obejmuje znacznej części zbiorników. Ewidencja jest jednak w sposób systematyczny i planowy uzupełniana.
- Gmina posiada aktualną i kompletną ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków²⁸ na swoim terenie. Prowadzi też program wsparcia dla przydomowych oczyszczalni.

²⁶ Podejście planowe w tym kontekście oznacza, że gmina przyjęła jakiś sposób zbierania danych historycznych na temat istniejących zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków i systematycznie go realizuje, np. w sposób planowy dokonuje spisu z natury lub analizy wydanych pozwoleń na budowę.

²⁷ Wymóg posiadania takiej ewidencji wynika z ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach.

²⁸ Patrz: wyjaśnienie zawarte w drugim przypisie.

5. Prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza

- Gmina posiada plan gospodarki niskoemisyjnej. Podejmuje działania mające na celu termomodernizację obiektów komunalnych, nie prowadzi jednak akcji informacyjnych i edukacyjnych dotyczących niskiej emisji.
- Gmina prowadzi działania termomodernizacyjne, posiada plan gospodarki niskoemisyjnej. Dbą o akcje informacyjne, wspiera też mieszkańców w pozyskiwaniu środków na wymianę źródeł ciepła lub termomodernizację budynków.
- Gmina posiada plany działań zmierzające do ograniczenia niskiej emisji, takie jak Program Ograniczania Niskiej Emisji, prowadzi też działania informacyjne oraz edukacyjne. Mieszkańcy wiedzą, do kogo się zwrócić w przypadku podejrzenia spalania śmieci w gospodarstwach domowych. Urząd posiada procedurę postępowania w przypadku takiego zgłoszenia, ponadto dokonywane są kontrole w gospodarstwach indywidualnych. Gmina dokonuje inwestycji w odnawialne źródła energii oraz prowadzi szerokie działania termomodernizacyjne.

6. Prowadzenie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

- Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ciągu ostatniego roku nie przeprowadził ani jednej kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku
- Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ciągu ostatniego roku prowadził kontrole przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w sposób wybiórczy i sporadyczny.
- Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ciągu ostatniego roku prowadził kontrole przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w sposób systematyczny i planowy.

7. Łatwość uczestnictwa w selektywnej zbiórce odpadów²⁹

- Na terenie gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów, a nawet jeśli się ją prowadzi, to nie zostały utworzone stacjonarne punkty selektywnej zbiórki odpadów³⁰. Jeśli zbiórka selektywna jest zorganizowana w innej formie, to okazuje się nieefektywna (np. odpady segregowane w systemie workowym są odbierane nieregularnie). Gmina nie publikuje żadnych informacji dotyczących selektywnego zbierania odpadów.
- Stacjonarne punkty selektywnego zbierania odpadów zostały utworzone, jednak ich liczba nie odpowiada potrzebom mieszkańców. Nie wszystkim mieszkańcom zapewniono łatwy dostęp do punktów. W przypadku odbierania odpadów następuje ono regularnie, ale zdarzają się sporadyczne opóźnienia. Gmina publikuje informacje na temat selektywnego zbierania odpadów, w tym na temat punktów zbiórki, jednak są one nieaktualne i niekompletne.
- Punkty zbiórki są odpowiednio liczne i dobrze rozmieszczone, a odpady regularnie odbierane. Gmina publikuje aktualne i kompletne informacje na temat selektywnego zbierania odpadów, w tym na temat punktów zbiórki.

²⁹ W przypadku, kiedy system jest zróżnicowany, przy udzielaniu odpowiedzi należy wziąć pod uwagę system, z którego korzysta największa liczba mieszkańców.

³⁰ Należy przez to rozumieć również punkty selektywnej zbiórki odpadów, które przyjmują co najmniej takie odpady komunalne, jak: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także inne odpady wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 roku w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.

8. Działalność edukacyjna³¹

- Gmina w ciągu ostatniego roku nie organizowała ani nie wspierała żadnych działań na rzecz edukacji ekologicznej osób dorosłych, dzieci i młodzieży.
- Gmina w ciągu ostatniego roku organizowała bądź wspierała od jednego do trzech przedsięwzięć mających na celu edukację ekologiczną osób dorosłych, dzieci i młodzieży.
- Gmina w ciągu ostatniego roku organizowała bądź wspierała przynajmniej cztery przedsięwzięcia mające na celu edukację ekologiczną osób dorosłych, dzieci i młodzieży.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych ze stanem środowiska naturalnego na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale ochrony środowiska, zakładach komunalnych).

OCHRONA ZDROWIA

1. Dostęp do publicznej służby zdrowia

- Dostęp do podstawowej opieki medycznej w publicznych zakładach opieki zdrowotnej jest utrudniony. Do lekarza można zarejestrować się jedynie osobiście. Wiąże się to ze stanem w kolejce, co i tak nie gwarantuje uzyskania porady tego samego dnia.
- Publiczne zakłady opieki zdrowotnej nie zapewniają łatwego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, zwłaszcza jeśli chodzi o świadczenia z zakresu stomatologii. Do lekarza można się zarejestrować tylko osobiście, co czasami wiąże się ze stanem w kolejce. Zdarza się, że w niedługim czasie po rozpoczęciu rejestracji nie ma już wolnych miejsc nawet do lekarza ogólnego.
- Na terenie gminy znajduje się wystarczająca liczba prowadzonych przez gminę podmiotów leczniczych, które zapewniają łatwy dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (lekarza rodzinnego lub innego lekarza pierwszego kontaktu), ginekologii i położnictwa oraz stomatologii. Do lekarza można się zarejestrować osobiście w przychodni, telefonicznie lub przez internet. Rzadko zdarza się odmowa rejestracji na ten sam dzień do lekarza ogólnego.

2. Pomoc pielęgniarska

- Zakład opieki zdrowotnej nie zapewnia świadczeń zwykle realizowanych przez położną i pielęgniarkę środowiskową.
- Zakład opieki zdrowotnej w ograniczonym stopniu zapewnia realizację świadczeń zwykle realizowanych przez położną i pielęgniarkę środowiskową.
- Zakład opieki zdrowotnej w wystarczającym stopniu zapewnia świadczenia realizowane przez położną i pielęgniarkę środowiskową.

3. Wizyty domowe i dostęp do lekarza poza godzinami przyjęć w ZOZ

- Istnieją poważne trudności w korzystaniu z wizyt domowych lekarza u pacjentów, którzy nie mogą udać się do przychodni. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy ZOZ zapewnia dostęp do podstawowej opieki lekarskiej, choć zdarza się, że czas oczekiwania na wizytę jest dość długi.

³¹ Edukacja ekologiczna może być prowadzona w różnych formach, takich jak: organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez prośrodowiskowych oraz upowszechnianie informacji o podejmowanych w gminie akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz ochrony środowiska, wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, wyjazdów dzieci i młodzieży szkolnej do ośrodków edukacji ekologicznej, „ekologizacja” obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół.

- ZOZ zwykle zapewnia możliwość wizyty domowej lekarza w dniu zgłoszenia. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy ZOZ zapewnia też zwykle dostęp do podstawowej opieki lekarskiej.
- ZOZ zapewnia możliwość wizyty domowej lekarza w dniu zgłoszenia. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy zapewnia też dostęp do podstawowej opieki lekarskiej.

4. Wyposażenie ZOZ w sprzęt

- Zakład opieki zdrowotnej prowadzony przez gminę nie jest odpowiednio wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny. Brakuje aparatury do badań EKG i nowoczesnego sprzętu w gabinecie stomatologicznym. ZOZ nie posiada samochodu.
- Zakład opieki zdrowotnej prowadzony przez gminę jest wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny, choć brak nowoczesnego sprzętu w gabinecie stomatologicznym. W przychodni znajduje się punkt pobrań (dotyczy badań analitycznych). ZOZ posiada samochód, ale nie jest on przystosowany do transportu sanitarnego.
- ZOZ prowadzony przez gminę jest odpowiednio wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny (co najmniej aparatura do badań EKG i nowoczesne wyposażenie gabinetu stomatologicznego). W przychodni znajduje się laboratorium analityczne lub punkt pobrań. ZOZ posiada samochód przystosowany do transportu sanitarnego.

5. Stan infrastruktury ZOZ

- Budynek, w którym znajduje się przychodnia, wymaga pilnego remontu. Czystość pomieszczeń pozostawia wiele do życzenia, a w poczekalni dla pacjentów brakuje odpowiedniej liczby krzeseł. Budynek nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Budynek przychodni jest w złym stanie. Czystość niektórych pomieszczeń pozostawia wiele do życzenia, a w poczekalni dla pacjentów często brakuje odpowiedniej liczby krzeseł. Budynek jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych jedynie częściowo³².
- Budynek, w którym znajduje się przychodnia, jest w dobrym stanie. Pomieszczenia są czyste, a poczekalnia dla pacjentów została wyposażona w odpowiednią liczbę krzeseł. Budynek jest też przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Sieć aptek na terenie gminy

- Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy nie jest wystarczająca, co sprawia, że znaczna część mieszkańców ma do nich utrudniony dostęp. Stałym problemem jest dostosowanie godzin ich otwarcia, zwłaszcza w nocy, w niedziele, święta i inne dni wolne od pracy, do potrzeb mieszkańców. Apteki często nie posiadają poszukiwanych leków. W przypadku braku jakiegoś leku jego sprowadzenie trwa więcej niż kilka dni.
- Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy jest w miarę wystarczająca, chociaż część mieszkańców ma do nich utrudniony dostęp. Zdarzają się problemy z dostosowaniem godzin ich otwarcia, zwłaszcza w nocy, w niedziele, święta i inne dni wolne od pracy, do potrzeb mieszkańców. Występują problemy z zaopatrzeniem aptek w określone leki, jednak w takim przypadku apteka sprowadza zwykle lek w ciągu dwóch dni.
- Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy, a także godziny ich otwarcia, w tym w nocy, w niedziele, święta i inne dni wolne od pracy, umożliwiają zaspokojenie potrzeb mieszkańców. Apteki są dobrze zaopatrzone, zaś w przypadku braku jakiegoś leku apteka zapewnia jego dostarczenie na ogół nie później niż następnego dnia.

³² Np. brak odpowiednio dostosowanych toalet.

7. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

- Władze gminy nie posiadają gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Jeśli jakiś problem funkcjonuje, to nie był konsultowany z żadnymi partnerami społecznymi, ma charakter ogólnikowy (zawiera ogólne deklaracje i cele, ale nie proponuje konkretnych rozwiązań ani mierników osiągnięcia celów), a ponadto nie obejmuje najistotniejszych potrzeb grup dotkniętych lub zagrożonych problemem³³. Gmina nie oferuje wystarczających form pomocy, takich jak porady, terapia indywidualna i grupowa oraz pomoc psychologiczna i prawna dla ofiar przemocy w rodzinie.
- Władze gminy posiadają gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, który był konsultowany tylko z nielicznymi partnerami społecznymi (np. wyłącznie ze specjalistami, takimi jak lekarze czy psycholodzy). Program definiuje cele, ale w wielu przypadkach nie wskazuje konkretnych rozwiązań pozwalających na ich realizację ani mierników ich osiągnięcia. Program obejmuje najistotniejsze potrzeby grup dotkniętych lub zagrożonych problemem. Jego realizacja polega jednak głównie na reagowaniu na istniejące problemy (brak działań profilaktycznych). Program nie uwzględnia zmian, jakie umożliwia nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi (takich jak ograniczenie godzin otwarcia punktów sprzedaży alkoholu czy wskazanie miejsc, w których można go spożywać).
- Władze gminy posiadają gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Jego przyjęcie poprzedzone było konsultacjami z licznymi partnerami społecznymi, reprezentującymi różne grupy (ze specjalistami takimi jak lekarze czy psycholodzy, organizacjami abstynenckimi oraz innymi podmiotami). Program określa cele i w każdym wypadku wskazuje konkretne rozwiązania oraz mierniki osiągnięcia celów. Program obejmuje w sposób kompleksowy potrzeby różnych grup mieszkańców i oferuje rozmaite formy pomocy, w tym działania profilaktyczne. Uwzględnia też zmiany, jakie umożliwia realizacja ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi (takie jak ograniczenie godzin otwarcia punktów sprzedaży alkoholu czy wskazanie miejsc, w których można go spożywać).

8. Działania profilaktyczne w szkołach

- Placówki oświatowe nie mają własnych programów profilaktyki uzależnień. ZOZ nie realizuje też zadań z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych i nie współpracuje z nimi, jeśli chodzi o programy profilaktyki zdrowia.
- Nieliczne placówki oświatowe mają własny program profilaktyki uzależnień, spójny z programem gminnym. W jego realizacji nie współpracują jednak z poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub innymi instytucjami. ZOZ w ograniczonym zakresie realizuje zadania z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych i nie współpracuje z nimi, jeśli chodzi o programy profilaktyki zdrowia.
- Każda z placówek oświatowych ma własny program profilaktyki uzależnień, spójny z programem gminnym. W jego realizacji szkoły współpracują m.in. z poradnią psychologiczno-pedagogiczną. ZOZ realizuje zadania z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych na terenie gminy. Współpracuje też ze szkołami w zakresie programów profilaktyki zdrowia.

9. Sprzedaż alkoholu na terenie gminy

- Liczba punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz usytuowanie miejsc sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych nie są dostosowane do potrzeb ograniczania dostępności alkoholu

³³ Np. osoby uzależnione, osoby współuzależnione, młodzież i dzieci z rodzin alkoholowych, ofiary przemocy w rodzinie itp.

określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Władze gminy nie podejmują jakichkolwiek działań w przypadkach prowadzenia sprzedaży alkoholu w sposób naruszający przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w szczególności sprzedawania alkoholu osobom niepełnoletnim.

- Liczba punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz usytuowanie miejsc sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych jedynie częściowo są dostosowane do potrzeb ograniczania dostępności alkoholu określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Władze gminy sporadycznie podejmują działania w przypadkach prowadzenia sprzedaży alkoholu w sposób naruszający przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w szczególności sprzedawania alkoholu osobom niepełnoletnim.
- Liczba punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz usytuowanie miejsc sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych są w pełni dostosowane do potrzeb ograniczania dostępności alkoholu określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Władze gminy stale podejmują działania w przypadkach prowadzenia sprzedaży alkoholu w sposób naruszający przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w szczególności sprzedawania alkoholu osobom niepełnoletnim.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące stanu ochrony zdrowia na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami oraz w publicznych zakładach opieki zdrowotnej.

Niektóre informacje o systemie ochrony zdrowia gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.gus.pl).

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące służby zdrowia zawarte są na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia: www.mz.gov.pl.

Kwestie dotyczące profilaktyki antyalkoholowej oraz przykłady gminnych planów w tym zakresie znajdują się na stronie internetowej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: <http://www.parpa.pl>.

OŚWIATA

1. Dostępność placówek wychowania przedszkolnego

- Tylko część rodziców – ze względu na liczbę dostępnych miejsc – ma możliwość posyłania swoich dzieci do placówek wychowania przedszkolnego. W gminach miejskich edukacją przedszkolną objętych jest mniej niż 93% dzieci w wieku 3–6 lat, w gminach wiejskich mniej niż 63%.
- Większość rodziców – ze względu na liczbę dostępnych miejsc – ma możliwość posyłania swoich dzieci do placówek wychowania przedszkolnego. W gminach miejskich edukacją przedszkolną objętych jest więcej niż od 95% do 98% dzieci w wieku 3–6 lat, a w gminach wiejskich od 63% do 70%.
- Wszyscy rodzice – ze względu na liczbę dostępnych miejsc – mają możliwość posyłania swoich dzieci do placówek wychowania przedszkolnego. W gminach miejskich edukacją przedszkolną objętych jest więcej niż 98% dzieci w wieku 3–6 lat, a w gminach wiejskich więcej niż 70%.

2. Wyniki egzaminów³⁴

- Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są niższe od średniej krajowej.
- Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są w granicach średniej krajowej.
- Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są znacznie wyższe od średniej krajowej.

3. Dostępność zajęć pozalekcyjnych

- Szkoły nie oferują zajęć pozalekcyjnych lub oferta ta jest bardzo uboga. Gmina nie stara się pomóc uczniom dojeżdżającym w korzystaniu z tych zajęć.
- Niektóre szkoły oferują zajęcia pozalekcyjne dostępne dla zainteresowanych uczniów. Gmina stara się, aby w zajęciach tych mogła uczestniczyć choć część uczniów dojeżdżających.
- Wszystkie szkoły oferują zajęcia pozalekcyjne dostępne dla zainteresowanych uczniów. Gmina dokłada starań, aby umożliwić udział w tych zajęciach wszystkim uczniom dojeżdżającym.

4. Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół

- Szkoły prowadzone przez gminę nie uczestniczą w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną i podnoszą efektywność nauczania.
- Niewielka część szkół prowadzonych przez gminę uczestniczy w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną i podnoszą efektywność nauczania.
- Znaczna część szkół prowadzonych przez gminę uczestniczy w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną i podnoszą efektywność nauczania.

5. Dostępność informacji o ofercie edukacyjnej szkół

- Informacje na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych są trudno dostępne. Szkoły nie mają swoich stron internetowych.
- Ważniejsze informacje na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych, a także ich budżetów są dostępne publicznie. Niektóre szkoły mają swoje strony internetowe, jednak zawarte na nich informacje są niekompletne lub nieaktualne.
- Informacja na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych, a także ich budżetów jest łatwo dostępna i zrozumiała. Wszystkie szkoły lub ich większość posiadają swoje aktualne i kompletne strony internetowe.

6. Programy nauczania a potrzeby rynku pracy

- Szkoły formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, nie uwzględniają potrzeb rynku pracy. Metody nauczania stosowane przez większość nauczycieli nie aktywizują uczniów³⁵ i nie umożliwiają im zdobywania praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy.
- Niektóre szkoły formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, uwzględniają potrzeby rynku pracy. Metody nauczania, które stosuje część nauczycieli, w pewnym stopniu aktywizują uczniów i umożliwiają im zdobywanie praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy.

³⁴ Ze względu na reformę edukacji, która weszła w życie w roku szkolnym 2017/2018, przy udzielaniu odpowiedzi na niniejsze pytanie należy brać pod uwagę wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej przeprowadzonego w 2016 roku. Zgodnie z reformą egzamin po gimnazjum przeprowadzany będzie do roku szkolnego 2018/19 włącznie.

³⁵ Przez aktywizowanie uczniów należy rozumieć wszelkie metody zakładające zwiększenie aktywności uczniów podczas zajęć. Przykładem może być organizowanie dyskusji, debat, burz mózgów.

- Formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, szkoły uwzględniają potrzeby rynku pracy. Metody nauczania, które stosują nauczyciele, opierają się przede wszystkim na aktywizowaniu uczniów i umożliwiają im zdobywanie praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy.

7. Kompetencje nauczycieli

- Tylko nieliczni nauczyciele starają się zdobywać kolejne stopnie w systemie awansu zawodowego, a także uczestniczyć w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego.
- Część nauczycieli stara się zdobywać kolejne stopnie w systemie awansu zawodowego, a także uczestniczy w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego.
- Większość nauczycieli czyni starania związane ze zdobywaniem kolejnych stopni w systemie awansu zawodowego, a także uczestniczy w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego.

9. Polityka oświatowa gminy

- Władze gminy nie posiadają jakiegokolwiek dokumentu, który określałby założenia lokalnej polityki oświatowej.
- Władze gminy posiadają dokument, który określa założenia lokalnej polityki oświatowej. Są one jednak określone w sposób ogólny i nie zawierają propozycji konkretnych rozwiązań ani mierników realizacji celów. Dokument nie był konsultowany z partnerami społecznymi bądź przeprowadzone konsultacje były ograniczone.
- Władze gminy posiadają dokument, który określa założenia lokalnej polityki oświatowej. Określa on konkretne cele i odpowiadające im propozycje rozwiązań oraz mierniki realizacji. Dokument konsultowany był z różnymi partnerami społecznymi.

10. Koszty utrzymania szkół

- Władze gminy nie prowadzą analizy kosztów ponoszonych na utrzymanie szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych³⁶. Minimalna liczba uczniów w wielu oddziałach jest nieuzasadniona ekonomicznie. Z kolei maksymalna liczba uczniów w oddziałach (klasach) zagraża jakości zajęć³⁷. Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach na terenie gminy znacznie przewyższa średnią krajową³⁸.
- Władze gminy prowadzą analizę części kosztów ponoszonych na utrzymanie szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych. Minimalna liczba uczniów w większości oddziałów (klas) jest uzasadniona ekonomicznie, a maksymalna liczba uczniów w oddziałach nie zagraża jakości zajęć. Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach na terenie gminy nie jest znacznie wyższa niż średnia krajowa.
- Władze gminy prowadzą analizę kosztów ponoszonych na utrzymanie szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych oraz potrafią uzasadnić racjonalność ponoszonych nakładów, kierując się rachunkiem ekonomicznym i dbaniem o jakość zaspokajania potrzeb edukacyjnych. Minimalna liczba uczniów we wszystkich oddziałach (klasach) jest uzasadniona ekonomicznie³⁹, a maksymalna nie zagraża jakości zajęć. Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach na terenie gminy oscyluje wokół średniej krajowej.

³⁶ Koszty utrzymania mogą się różnić ze względu na warunki funkcjonowania szkół. Jednak porównanie kosztów utrzymania placówek działających w podobnych warunkach może być punktem wyjścia do analizy mającej na celu racjonalizację wydatków w szkole, w której koszty utrzymania są wyższe.

³⁷ Jeśli liczba uczniów w klasie przekracza 25–30 osób, to np. stosowanie metod aktywizujących staje się bardzo trudne.

³⁸ W roku szkolnym 2016/2017 średnia liczba uczniów na oddział w szkołach podstawowych wynosiła 15 na wsi i 21 w mieście, w gimnazjach: 20 na wsi i 23 w mieście (dane GUS).

³⁹ Oznacza to, że koszty kształcenia na jednego ucznia w danej szkole nie są rażąco wyższe niż średnie koszty kształcenia na poziomie wszystkich szkół w danej gminie.

11. Stan infrastruktury oświatowej

- Większość budynków szkolnych jest w złym stanie (wymagają pilnych remontów). Uczniowie nielicznych szkół mają możliwość odbywania zajęć z kultury fizycznej w sali gimnastycznej.
- Większość budynków szkolnych jest w dobrym stanie (nie wymagają pilnych remontów). Uczniowie części szkół mają możliwość odbywania zajęć z kultury fizycznej w sali gimnastycznej.
- Budynki szkolne są w dobrym stanie (nie wymagają remontów), a uczniowie niemal wszystkich szkół mają możliwość odbywania zajęć z kultury fizycznej w dobrze wyposażonej sali gimnastycznej.

12. Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne

- Szkoły są słabo wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym komputery. Liczba uczniów na komputer odbiega znacząco od średniej krajowej⁴⁰. Jakość dostępnych komputerów i internetu jest niska.
- Szkoły są na ogół dostatecznie wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym komputery. Liczba uczniów na komputer nie odbiega znacząco od średniej krajowej. Jakość dostępnych komputerów i internetu jest zadowalająca.
- Szkoły są dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym komputery. Liczba uczniów na komputer jest niższa od średniej krajowej. Jakość dostępnych komputerów i internetu jest bardzo dobra.

13. Wspieranie programów stypendialnych przez władze gminy

- Władze gminy nie wspierają programów stypendialnych dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Działalność tego typu nie jest też uwzględniana w kryteriach konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych lub konkursy takie w ogóle się nie odbywają.
- Władze gminy w ograniczony sposób wspierają programy stypendialne dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Działalność tego typu rzadko uwzględniana jest w kryteriach konkursów na dotacje⁴¹ dla organizacji pozarządowych.
- Biorąc pod uwagę fakt, że szanse na zdobycie zatrudnienia wzrastają wraz z wykształceniem, władze gminy wspierają programy stypendialne dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Urząd uwzględnia tego typu działalność w kryteriach konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Dane na temat lokalnej oświaty posiada wydział oświaty urzędu gminy (jednostka ta może nosić inną nazwę, należy to sprawdzić w konkretnym urzędzie). Pewne szczegółowe informacje dotyczące szkół można otrzymać w szkołach. Dostęp do tych danych gwarantuje ustawa o dostępie do informacji publicznej.

Od 2005 roku szkoły oraz wydział oświaty zbierają dane w ramach Systemu Informacji Oświatowej, który prowadzi Ministerstwo Edukacji Narodowej (strona internetowa: www.men.waw.pl). Oznacza to, że od 2006 roku można spodziewać się dostępu do wielu szczegółowych informacji o oświacie zarówno na poziomie lokalnym, jak i całego kraju. Obecnie wiele informacji o systemie edukacji gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne – na poziomie podstawowym – w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.gus.pl), a na poziomie bardziej szczegółowym w specjalnej corocznej publikacji *Oświata i wychowanie w roku szkolnym...* Poprzez stronę internetową GUS można także uzyskać dostęp do statystyk z innych krajów, w tym danych UE gromadzonych w ramach Eurostatu. Podstawowe dane o edukacji w Europie można też znaleźć w roczniku statystycznym GUS w części „Przegląd międzynarodowy”.

⁴⁰ W roku szkolnym 2013/2014 liczba uczniów na jeden komputer z dostępem do internetu wynosiła 9 w szkołach podstawowych i 10 w gimnazjach (dane GUS).

⁴¹ Organizacje udzielające stypendiów mogą otrzymać pomoc także w innych formach, takich jak: preferencyjne opłaty za lokale będące siedzibami organizacji, promocja programu stypendialnego przez odpowiednie struktury urzędu, pomoc prawna, wsparcie ze strony gminnego ośrodka pomocy społecznej w zakresie wiedzy o sytuacji materialnej rodzin itp.

POMOC SPOŁECZNA

1. Liczba pracowników gminnego ośrodka pomocy społecznej⁴²

- Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia mniej pracowników socjalnych, niż przewiduje to ustawa o pomocy społecznej.
- Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia minimalną liczbę pracowników socjalnych przewidzianą w ustawie o pomocy społecznej.
- Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia więcej pracowników socjalnych niż ich minimalna liczba wymagana w ustawie o pomocy społecznej.

2. Infrastruktura lokalowa ośrodka pomocy społecznej

- Ośrodek pomocy społecznej na terenie gminy nie dysponuje odpowiednimi pomieszczeniami do wykonywania powierzonych mu zadań – w pokojach jest nadmierne zagęszczenie pracowników, brakuje też pomieszczeń do prowadzenia rozmów z klientami.
- W ośrodku pomocy społecznej istnieje wystarczająco dużo pomieszczeń dla zatrudnionych pracowników, brakuje jednak miejsc do prowadzenia nieskrępowanych rozmów z klientami.
- Ośrodek pomocy społecznej na terenie gminy dysponuje odpowiednią bazą lokalową – istnieje wystarczająco dużo pomieszczeń biurowych, a także dostępne są miejsca do prowadzenia nieskrępowanych rozmów z klientami.

3. Bariery architektoniczne na terenie gminy

- Na terenie gminy istnieją liczne bariery architektoniczne, które uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku pełne uczestnictwo w życiu społecznym.
- Na terenie gminy wciąż istnieją bariery architektoniczne, choć podejmuje się działania zmierzające do ich likwidacji. Działania te są jednak dość sporadyczne, nie prowadzi się ich w sposób planowy, a informacja o nich nie jest upubliczniana.
- Większość barier architektonicznych na terenie gminy (przynajmniej w budynkach i miejscach publicznych) została zlikwidowana lub jest w trakcie likwidacji. Działania władz gminy w tym zakresie są systematyczne, a mieszkańców regularnie informuje się o podejmowanych czynnościach i dalszych planach.

4. Domy pomocy społecznej i środowiskowe domy samopomocy

- Na terenie gminy nie istnieje środowiskowy dom samopomocy. Osobom uprawnionym stosunkowo trudno jest uzyskać miejsce w domu pomocy społecznej, a problemy z tym mają charakter długotrwały. Mieszkańcom trudno jest uzyskać pomoc pracowników socjalnych w wypełnianiu niezbędnych formalności.
- Na terenie gminy istnieje środowiskowy dom samopomocy, jednak zapewnia on ograniczony zakres usług. Osoby uprawnione nie mają większych problemów z uzyskaniem skierowania do domu pomocy społecznej położonego blisko miejsca zamieszkania. Ewentualne trudności mają charakter przejściowy. Pracownicy socjalni z odpowiednim wyprzedzeniem diagnozują zapotrzebowanie na miejsca w domach opieki społecznej i aktywnie uczestniczą w wypełnianiu wszelkich niezbędnych

⁴² Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku: jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną w stosunku: jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż trzech pracowników socjalnych.

formalności. Pracownicy socjalni kontrolują poziom usług świadczonych w domach pomocy społecznej, do których kierowani są mieszkańcy gminy.

- Na terenie gminy bardzo aktywnie działa środowiskowy dom samopomocy, w którym większość potrzebujących znajduje opiekę. Środowiskowy dom samopomocy zapewnia szeroki i bogaty zakres usług. Wszystkie osoby uprawnione bez problemu uzyskują miejsce w domu pomocy społecznej, a pracownicy socjalni pomagają im w wypełnianiu wszelkich formalności. Poziom usług świadczonych w placówce jest systematycznie monitorowany i poprawiany⁴³.

5. Współpraca z partnerami społecznymi

- Władze samorządowe nie współpracują z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.
- Władze samorządowe (w tym ośrodek pomocy społecznej) współpracują z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, ale jest to współpraca niesystematyzowana (np. nie istnieje plan współdziałania z organizacjami pozarządowymi regulujący te kwestie, procedury oceny realizacji zadań nie są jasno określone lub nie stosuje się ich). Nie zostały przyjęte cele takiej współpracy ani mierniki pozwalające na ocenę jej efektów.
- Władze samorządowe współpracują z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Współpraca ta przebiega w oparciu o określony plan. Wyznaczone zostały cele współpracy oraz mierniki pozwalające na ocenę jej efektów.

6. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

- W gminie nie istnieje strategia rozwiązywania problemów społecznych. Problemy te i planowane sposoby ich rozwiązywania nie zostały też omówione w żadnym innym dokumencie.
- W gminie została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych. Cele, kierunki niezbędnych działań, sposoby oraz mierniki realizacji określa ona jednak w sposób ogólny, co znacznie ogranicza jej praktyczną przydatność. Dokument nie jest uaktualniany. Strategia nie była opracowywana przy udziale partnerów społecznych. Ewentualne konsultacje dotyczyły jedynie wąskiego grona partnerów społecznych.
- W gminie została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych. Została ona przygotowana z udziałem licznych partnerów społecznych. Dokument określa konkretne cele, kierunki niezbędnych działań, sposoby i mierniki realizacji. Wprowadzanie strategii w życie poddaje się systematycznej ocenie, a w miarę pojawiania się potrzeb dokument jest uaktualniany.

7. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu⁴⁴

- Gmina nie prowadzi żadnych systematycznych działań zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i do integracji grup wykluczonych.
- Gmina w ograniczonym zakresie podejmuje działania na rzecz integracji grup wykluczonych. Tworzone są plany osłonowe i programy skierowane do niektórych grup zagrożonych wykluczeniem. Są to jednak działania niesystematyczne i doraźne, a ich efekty okazują się krótkotrwałe. Podejmowane działania adresuje się wyłącznie do niewielkiej części grup narażonych na wykluczenie lub nim dotkniętych.

⁴³ Standardy usług w placówkach zapewniających całodobową opiekę na osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi i w podeszłym wieku określa art. 68 ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁴ To znaczy działania zmierzające do społecznej integracji osób narażonych na odosobnienie i brak możliwości pełnego zaangażowania w życie społeczne w takich dziedzinach, jak edukacja, gospodarka czy polityka. Wykluczenie społeczne może dotyczyć osób żyjących w ubóstwie, niepełnosprawnych, uzależnionych od używek, w podeszłym wieku itp.

- Gmina podejmuje systematyczne działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Kwestie te zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych lub w strategii rozwoju gminy. Wdrażane są specjalne programy osłonowe, podejmowane są systematyczne działania obejmujące wiele grup zagrożonych wykluczeniem (osoby ubogie, długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, uzależnione od alkoholu, rodziny wielodzietne i niepełne, bezdomni).

8. Zakres działalności ośrodka pomocy społecznej

- Działalność ośrodka pomocy społecznej praktycznie ogranicza się do przyznawania zasiłków finansowych. Żadne działania wykraczające poza aktywności związane z doraźnym rozwiązywaniem problemów nie są podejmowane.
- Działalność ośrodka pomocy społecznej, oprócz doraźnego wsparcia finansowego i materialnego, obejmuje systematyczną diagnozę problemów społecznych oraz opracowywanie i wdrażanie planów przeciwdziałania problemom społecznym. Gmina nie współpracuje jednak z partnerami zewnętrznymi. Brakuje działań wspierających integrację społeczną. Pomoc prawna dla najuboższych realizowana jest w ograniczonym zakresie.
- Ośrodek pomocy społecznej odgrywa aktywną rolę w społeczności lokalnej: systematycznie prowadzona jest diagnoza sytuacji społecznej, a w zależności od jej wyników podejmowane są działania zaradcze i profilaktyczne. OPS współpracuje z innymi instytucjami w zakresie rozwiązywania problemów społecznych⁴⁵. Tworzone są świetlice środowiskowe i środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wszyscy potrzebujący mają dostęp do poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego i rodzinnego.

9. Kwalifikacje pracowników socjalnych

- W ośrodku pomocy społecznej zatrudniani są pracownicy socjalni, którzy nie posiadają wymaganych przez ustawę kwalifikacji zawodowych⁴⁶. Większość z nich ma jedynie I stopień specjalizacji zawodowej. Pracownicy socjalni rzadko uczestniczą w szkoleniach podnoszących kwalifikacje. Nie są przez nich podejmowane lub są podejmowane sporadycznie działania takie jak: diagnoza problemów społecznych, pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób potrzebujących, współpraca z innymi specjalistami, inspirowanie nowych form pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej czy opracowywanie lokalnych programów pomocy społecznej. Kierownictwo OPS nie posiada wystarczającego doświadczenia zawodowego (trzyletni staż pracy w pomocy społecznej) ani specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej.
- Wszyscy pracownicy socjalni ośrodka pomocy społecznej posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Część z nich ma II stopień specjalizacji zawodowej. Szkolenia kadry OPS odbywają się niesystematycznie, nie istnieje też żaden plan podnoszenia kwalifikacji pracowników. Znaczna część czasu pracy kadry OPS poświęcana jest na rozwiązywanie bieżących problemów osób zgłaszających się po pomoc, w związku z czym pracownicy rzadko działają w terenie. Kierownictwo OPS ma co najmniej trzyletni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

⁴⁶ Pracownikiem socjalnym może być osoba, która: posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych albo ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna, albo do 31 grudnia 2013 roku ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków wskazanych w ustawie o pomocy społecznej.

- Wszyscy pracownicy socjalni posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe, a większość z nich ma II stopień specjalizacji zawodowej. Pracownicy socjalni systematycznie uczestniczą w szkoleniach podnoszących kwalifikacje. Aktywnie angażują się w pomoc osobom potrzebującym i poszukiwanie oraz wdrażanie nowatorskich rozwiązań w dziedzinie pomocy społecznej. Kierownictwo OPS ma co najmniej pięcioletni staż pracy w pomocy społecznej, specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz II stopień specjalizacji zawodowej.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące pomocy społecznej na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami (przede wszystkim w gminnym ośrodku pomocy społecznej, niekiedy także w wydziale polityki społecznej) oraz w różnych instytucjach świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej (takich jak domy opieki społecznej, środowiskowe domy samopomocy).

Niektóre dane związane z pomocą społeczną gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.gus.pl).

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące służby zdrowia zawarte są na stronie internetowej Ministerstwa Polityki Społecznej: www.mps.gov.pl.

Kwestie dotyczące profilaktyki antyalkoholowej oraz przykłady gminnych planów w tym zakresie znajdują się na stronie internetowej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: <http://www.parpa.pl>.

WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Organizacje wspierające przedsiębiorczość na terenie gminy

- Gmina nie wspomaga⁴⁷ istniejących na jej terenie organizacji zajmujących się wspieraniem przedsiębiorczości⁴⁸ lub organizacje takie na jej terenie nie działają.
- Gmina w ograniczonym zakresie wspomaga działające na jej terenie organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości. Działania te mają jednak charakter wybiórczy i nieregularny. Nie został przyjęty jakikolwiek dokument dotyczący wspomagania organizacji, które wspierają przedsiębiorczość. Ewentualnie przygotowany dokument ma charakter ogólnikowy i nie zawiera precyzyjnych celów, konkretnych sposobów ani mierników realizacji.
- Gmina współtworzy (ma udział finansowy) lub wspomaga organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i robi to w sposób regularny, w oparciu o przyjęty dokument, który określa w sposób precyzyjny cele, sposoby oraz mierniki realizacji. Dzięki temu na terenie gminy znajdują się co najmniej dwie takie organizacje.

2. Formy finansowe wspierania przedsiębiorczości przez gminę

- Ustalając wysokość podatków i opłat lokalnych czy cen za usługi komunalne, władze gminy nie biorą pod uwagę ich wpływu na warunki rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
- Władze gminy w ograniczony sposób wspierają przedsiębiorczość poprzez preferencje finansowe. Przy ustalaniu wysokości podatków i niektórych opłat lokalnych czy cen za usługi komunalne czasami bierze się pod uwagę kwestię tworzenia korzystnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. Władze gminy nie dokonują regularnej oceny wpływu prowadzonej polityki finansowej na rozwój przedsiębiorczości, np. w formie publicznie dostępnych sprawozdań czy raportów.
- Władze gminy wspierają przedsiębiorczość poprzez preferencje finansowe. Przy ustalaniu wysokości podatków i opłat lokalnych czy cen za usługi komunalne bierze się pod uwagę kwestię tworzenia korzystnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.

⁴⁷ Pomoc dla organizacji może mieć formę m.in. dotacji, preferencyjnych stawek za wynajem lokali, promocji.

⁴⁸ Mogą to być np. inkubatory przedsiębiorczości, fundusze pożyczkowe lub/i poręczeniowe, fundacje/agencje rozwoju lokalnego, centra wspierania biznesu.

3. Promowanie inwestycji

- Władze lokalne nie realizują inwestycji, których celem jest wspieranie działalności gospodarczej przez miejscowe firmy i przyciąganie zewnętrznych inwestorów⁴⁹. Gmina nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym byłyby oznaczone tereny pod inwestycje.
- Wśród wydatków inwestycyjnych gmina czasami uwzględnia także takie, które sprzyjają prowadzeniu działalności gospodarczej przez miejscowe firmy i przyciąganiu zewnętrznych inwestorów. Gmina posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego, w którym są oznaczone tereny pod inwestycje. Tereny te nie posiadają jednak dostępu do istotnych elementów infrastruktury, takich jak drogi, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, sieci energetyczne, oczyszczalnie ścieków, co zmniejsza ich atrakcyjność dla inwestorów. Plan w niektórych miejscach jest niejasny lub nieaktualny, co utrudnia podejmowanie decyzji o rozpoczęciu określonej inwestycji.
- Wśród wydatków inwestycyjnych uwzględniane są takie, które sprzyjają prowadzeniu działalności gospodarczej przez miejscowe firmy i przyciągają zewnętrznych inwestorów. Gmina posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego, który przewiduje atrakcyjne tereny pod inwestycje. Plan jest jasny i aktualny.

4. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez działania promocyjne i informacyjne

- Władze lokalne w bardzo ograniczonym stopniu wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. Nieliczne materiały promocyjne gminy, w tym strona internetowa, zawierają najbardziej podstawowe, często nieaktualne informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej.
- Władze lokalne jedynie w pewnym stopniu wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. W materiałach promocyjnych gminy, w tym na jej stronie internetowej, zostały uwzględnione najbardziej podstawowe informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej.
- Władze lokalne czynnie wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. W materiałach promocyjnych gminy, w tym na jej stronie internetowej, zostały uwzględnione wyczerpujące informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej, w tym odpowiednie poradniki oraz wiadomości na temat form wsparcia oferowanych przez gminę. Na stronie internetowej znalazły się również odnośniki do innych materiałów dotyczących przedsiębiorczości.

5. Informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy przez zewnętrzne firmy

- Urząd nie dostarcza informacji na temat możliwości inwestowania na terenie gminy⁵⁰. W gminie nie ma centrum obsługi inwestorów, a w strukturze organizacyjnej urzędu nie uwzględniono zadań związanych z pozyskiwaniem inwestycji.
- Urząd udostępnia podstawowe informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy. W gminie nie ma centrum obsługi inwestorów, ale w strukturze organizacyjnej urzędu uwzględniono zadania związane z pozyskiwaniem i wspieraniem inwestycji.
- Urząd udostępnia kompletne i aktualne informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy. W gminie znajduje się centrum obsługi inwestorów, a w strukturze organizacyjnej urzędu uwzględniono zadania związane z pozyskiwaniem i wspieraniem inwestycji.

⁴⁹ Dotyczy to zwłaszcza takich elementów infrastruktury, jak drogi, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, sieci energetyczne, oczyszczalnie ścieków.

⁵⁰ Mogą one dotyczyć m.in. możliwości wynajmu lokali komunalnych, zakupu gruntów pod inwestycje czy preferencji finansowych dla inwestorów.

6. Współpraca władz gminy z przedsiębiorcami

- Władze gminy rzadko współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość (o ile takie istnieją), a także lokalnymi przedsiębiorcami. Decyzje mające istotny wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej podejmowane są bez konsultacji z wymienionymi wcześniej podmiotami.
- Władze gminy okazjonalnie współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, a także z lokalnymi przedsiębiorcami i ich organizacjami (jeśli takie istnieją). Decyzje mające istotny wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej w większości podejmowane są bez konsultacji z wymienionymi wcześniej podmiotami. Ewentualne konsultacje mają ograniczony charakter i angażują tylko część zainteresowanych podmiotów.
- Władze gminy regularnie współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, a także z lokalnymi przedsiębiorcami i ich organizacjami (jeśli takie istnieją). Przedsiębiorcy oraz przedstawiciele ich organizacji biorą udział w konsultacjach poprzedzających podejmowanie przez władze lokalne strategicznych decyzji dotyczących rozwoju gospodarczego.

7. Przeciwdziałanie bezrobociu

- Władze lokalne podejmują bardzo ograniczone działania na rzecz wzrostu zatrudnienia. W tym zakresie od czasu do czasu współpracują z powiatowym urzędem pracy, ale nie prowadzą wspólnych działań z innymi partnerami społecznymi. Same rzadko podejmują inicjatywę w tym zakresie. Nie został przyjęty żaden dokument o charakterze programowym, który określałby cele i sposoby walki z bezrobociem.
- Władze lokalne podejmują ograniczone działania na rzecz wzrostu zatrudnienia. W tym zakresie od czasu do czasu współpracują z powiatowym urzędem pracy i innymi instytucjami oraz partnerami społecznymi. Rzadko jednak wykorzystują możliwości związane z udziałem w programach/projektach szkoleniowych skierowanych do bezrobotnych lub osób zagrożonych utratą pracy⁵¹. Istnieje dokument o charakterze programowym określający cele i sposoby walki z bezrobociem, ale wyznacza on raczej tylko generalne kierunki działania.
- Władze lokalne dokładają starań, by bezrobocie na terenie gminy stale spadało. W zakresie zwalczania bezrobocia regularnie współpracują z powiatowym urzędem pracy i innymi instytucjami oraz licznymi partnerami społecznymi. Wykorzystują też możliwości związane z udziałem w programach/projektach szkoleniowych skierowanych do bezrobotnych lub osób zagrożonych utratą pracy. Istnieje dokument o charakterze programowym określający cele i sposoby walki z bezrobociem. Zawiera on propozycje i plany konkretnych rozwiązań wraz z miernikami ich realizacji.

8. Nauka przedsiębiorczości w szkołach

- Jednostka org. urzędu gminy odpowiedzialna za edukację nie zbiera informacji na temat tego, jak szkoły realizują zajęcia z zakresu przedsiębiorczości, oraz tego, czy prowadzone zajęcia i przyjęte metody dydaktyczne uwzględniają potrzeby lokalnego rynku pracy.
- Jednostka organizacyjna urzędu gminy odpowiedzialna za edukację w ograniczonym zakresie wspiera szkoły w kształceniu kompetencji, które mogą pomóc uczniom w odniesieniu sukcesu na rynku pracy. Szkoły oferują nieliczne zajęcia dodatkowe i spotkania pozalekcyjne z zakresu przedsiębiorczości. Nie są one jednak organizowane przy udziale partnerów takich jak przedsiębiorcy czy przedstawiciele organizacji wspierających przedsiębiorczość.

⁵¹ Programy szkoleniowe dla bezrobotnych realizowane są m.in. przez powiatowe urzędy pracy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (jeden z funduszy strukturalnych).

- Jednostka organizacyjna urzędu gminy odpowiedzialna za edukację wspiera szkoły kształceniu kompetencji, które mogą pomóc uczniom w odniesieniu sukcesu na rynku pracy. Szkoły przywiązują wagę do skutecznej realizacji zajęć z zakresu przedsiębiorczości, w tym zajęć dodatkowych. Dbają też o stały kontakt z przedsiębiorcami, tak aby wiedza na temat potrzeb lokalnego rynku pracy wpływała na sposób prowadzenia zajęć.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje na temat działań podejmowanych przez władze lokalne na rzecz promocji przedsiębiorczości można uzyskać w urzędzie gminy. Dobrym źródłem informacji są też organizacje wspierające przedsiębiorczość, jeśli takie działają na terenie gminy.

Informacje dotyczące programów dla bezrobotnych realizowanych na terenie danej gminy można uzyskać w powiatowym urzędzie pracy. Tam też znajdują się dane na temat stopy bezrobocia w powiecie i w kraju. Dane dla całego województwa są umieszczone na stronie internetowej odpowiedniego wojewódzkiego urzędu pracy.

Aktualne programy o zasięgu ogólnopolskim przeznaczone dla przedsiębiorców i bezrobotnych opisane są na stronie internetowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.parp.gov.pl oraz na stronie internetowej poświęconej funduszom strukturalnym Unii Europejskiej wdrażanym w Polsce: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>.

WYGLĄD GMINY

1. Stan dróg gminnych

- Główne drogi gminne są w złym stanie (większość z nich ma dziury, nawierzchnia jest popękana i wyboista). Drogi są rzadko naprawiane, nie istnieje plan określający zakres i kolejność inwestycji w infrastrukturę drogową.
- Większość głównych dróg gminnych jest w złym stanie, ale gmina podejmuje systematyczne działania zmierzające do jego poprawy. Inwestycje drogowe zostały zaplanowane (np. w wieloletnim planie inwestycyjnym), a plan ten jest realizowany.
- Dziury w nawierzchni głównych dróg gminnych są rzadkością, drogi reperuje się na bieżąco w zależności od pojawiających się potrzeb. Nowe inwestycje drogowe zostały zaplanowane w wieloletnim planie inwestycyjnym.

2. Utrzymanie dróg gminnych

- Drogi gminne nie są utrzymywane w należyтым stanie. W czasie opadów śniegu często się zdarza, że nie odśnieża się ich w ogóle lub odśnieżanie jest mało efektywne. Podczas intensywnych opadów deszczu woda niekiedy zalewa drogi tak, że stają się one nieprzejezdne. Po przejściu wichury na ulicach przez długi czas zalegają drzewa i konary.
- Drogi gminne na ogół utrzymywane są w należyтым porządku. W czasie opadów śniegu czy w wyniku intensywnych opadów deszczu rzadko (jedynie sporadycznie) występują problemy z przejezdnością dróg. Szkody wyrządzone przez wichury są niezwłocznie usuwane.
- W czasie opadów śniegu jedynie w wyjątkowych sytuacjach zdarza się, że drogi gminne są nieodśnieżone. Nie występują problemy z zalewaniem dróg przez opady deszczu. Wszelkie przeszkody zalegające na drogach (np. połamane drzewa i konary) są niezwłocznie usuwane.

3. Stan chodników w miejscowości gminnej

- Chodniki w miejscowości gminnej są nieliczne i mają zły stan techniczny. Nie remontuje się ich ani nie naprawia.
- Jakość chodników w miejscowości gminnej można ocenić jako zadowalającą – zarówno w zakresie ich stanu technicznego, jak i miejsc występowania. Prowadzone są prace zmierzające do poprawy stanu jakości chodników.
- Chodniki w miejscowości gminnej są w dobrym stanie. Znajdują się one we wszystkich potrzebnych miejscach. Ich jakość jest systematycznie podnoszona. Gmina dba o systematyczny rozwój sieci chodników i dróg dla pieszych.

4. Oświetlenie dróg

- Większość dróg w miejscowościach na terenie gminy nie jest oświetlona i nie są prowadzone żadne inwestycje zmierzające do zmiany tego stanu rzeczy.
- Większość ważnych dróg w miejscowościach na terenie gminy jest oświetlona. Systematycznie prowadzi się kontrolę systemu oświetlenia, a wszelkie usterki są usuwane bez zbędnej zwłoki.
- Zdecydowana większość dróg w miejscowościach na terenie gminy jest oświetlona. Gmina systematycznie dba o poprawę stanu oświetlenia dróg (m.in. poprzez regularne naprawy i nowe inwestycje lub utrzymanie istniejącej sieci).

5. Ścieżki rowerowe

- Na terenie gminy nie istnieją specjalnie wytyczone i oznakowane ścieżki rowerowe
- Na terenie gminy znajduje się kilka ścieżek rowerowych, ale władze nie podejmują żadnych starań na rzecz ich rozbudowy. Część ścieżek została wyznaczona jedynie poprzez namalowanie pasów na istniejących drogach.
- Na terenie gminy istnieją specjalnie wytyczone i oznakowane ścieżki rowerowe. Część ścieżek została wybudowana specjalnie dla rowerów i nie łączy się bezpośrednio z innymi drogami publicznymi. Gmina systematycznie rozwija istniejącą sieć ścieżek rowerowych.

6. Stan budynku urzędu gminy

- Budynek urzędu gminy jest zaniedbany, nie widać przejawów troski o jego estetyczny wygląd. Nie są podejmowane bieżące naprawy. Nie istnieją konkretne, realne plany remontu budynku.
- Budynek urzędu gminy jest zadbane, widać troskę o jego estetyczny wygląd. Usterki naprawia się na bieżąco. Otoczenie budynku jest zadbane i czyste.
- Budynek urzędu gminy jest nowy lub odnowiony. Widać duże starania i troskę władz gminy o estetyczny wygląd siedziby urzędu i otoczenia, w którym się znajduje.

7. Stan gminnych budynków publicznych

- Budynki publiczne są w złym stanie technicznym i nie prowadzi się żadnych inwestycji mających na celu jego poprawę. Podobnie zaniedbane jest otoczenie budynków publicznych zarządzanych przez gminę.
- Budynki publiczne zarządzane przez gminę są w zadowalającym stanie technicznym. Systematycznie prowadzi się niezbędne remonty (ale nie dokonuje się żadnych nowych inwestycji). Władze gminy dbają o estetykę otoczenia budynków publicznych.
- Budynki publiczne są w dobrym stanie technicznym. Gmina systematycznie podnosi ich techniczny standard – inwestuje w nowe budynki oraz ich otoczenie.

8. Utrzymanie terenów zielonych

- Gmina nie dba o stan terenów zielonych znajdujących się w obrębie miejscowości – większość zieleni miejskiej (gminnej) jest zaniedbana – nie widać oznak dbałości o utrzymanie zieleni. Tereny zielone są zaśmiecone, a istniejąca na ich terenie infrastruktura parkowa nie jest odnawiana.
- Gmina wykazuje troskę o stan terenów zielonych znajdujących się w obrębie miejscowości – większość zieleni miejskiej (gminnej) jest zadbane. Widać troskę o utrzymanie czystości i dobrego stanu technicznego infrastruktury parkowej.
- Gmina dokłada starań zmierzających do upiększania gminnych terenów zielonych – tereny te są czyste i zadbane, prowadzi się inwestycje zmierzające do podniesienia ich walorów estetycznych. Gmina dba o tworzenie nowych terenów zielonych i rozwój infrastruktury parkowej na obszarach już istniejących.

9. Place zabaw dla dzieci

- Na terenie gminy brakuje placów zabaw dla dzieci lub są one zaniedbane: zaśmiecone i w złym stanie technicznym.
- Gmina dba o utrzymanie placów zabaw dla dzieci – systematycznie są one remontowane w niezbędnym zakresie. Czystość placów zabaw jest utrzymywana na zadowalającym poziomie.
- Na terenie gminy istnieje wystarczająca liczba placów zabaw dla dzieci. Miejsca te są utrzymywane w czystości, gmina dba o zapewnienie dobrego stanu technicznego wszystkich znajdujących się tam obiektów. Władze troszczą się też o tworzenie nowych placów zabaw.

10. Czystość miejsc publicznych

- Gmina nie dba należycie o czystość miejsc publicznych – można zauważyć porzucone śmieci, a ulice czy chodniki są brudne i zaniedbane. W miejscach publicznych brakuje koszy na odpadki.
- Gmina dba o czystość miejsc publicznych – porzucone śmieci można dostrzec jedynie sporadycznie, a ulice i chodniki są systematycznie sprzątane i czyszczone. Kosze na odpadki znajdują się w większości miejsc publicznych, choć czasami odczuwalny jest ich brak.
- Gmina dokłada wszelkich starań dla zapewnienia czystości i estetyki miejsc publicznych. Miejsca te są systematycznie i odpowiednio często sprzątane oraz utrzymywane w dobrym stanie technicznym. W gminie nie brakuje koszy na odpadki – ich estetyka oraz rozmieszczenie nie budzą zarzutu.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych z inwestycjami poprawiającymi wygląd miasta można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu zajmującej się tymi sprawami (np. w Zarządzie Dróg Miejskich, Referacie Rozwoju Lokalnego, Wydziale Infrastruktury).

Niektóre dane związane z wyglądem miast (choć bardzo nieliczne) gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.gus.pl).

ZARZĄDZANIE W GMINIE

1. Strategia rozwoju gminy

- Gmina nie posiada aktualnej strategii rozwoju ani planu rozwoju lokalnego albo posiada taki dokument, ale z dostępnych informacji wynika, że nie jest on rzeczywiście wdrażany.
- Gmina posiada i realizuje strategię rozwoju lub plan rozwoju lokalnego konsultowany z niektórymi przedstawicielami mieszkańców i organizacjami pozarządowymi. Z dokumentu nie wynika, czy strategia (plan) podlega ocenie i aktualizacji. Informacje na temat realizacji strategii/planu nie są powszechnie dostępne⁵².
- Gmina posiada i realizuje aktualną strategię rozwoju opracowaną z udziałem (współtworzenie/konsultacje) przedstawicieli różnorodnych grup mieszkańców, w tym organizacji pozarządowych. Strategia podlega okresowej ocenie i aktualizacji, a wyniki oceny podawane są do publicznej wiadomości.

2. Plan inwestycyjny gminy oraz angażowanie obywateli w zarządzanie zasobami gminnymi

- Gmina nie posiada planu inwestycyjnego. Założenia budżetu gminy nie są konsultowane z przedstawicielami mieszkańców lub też konsultacje takie odbywają się nieregularnie, a ich wynik nie jest podawany do publicznej wiadomości. W gminie nie utworzono budżetu obywatelskiego.
- Niektóre inwestycje zawarte są w planie inwestycyjnym. Założenia budżetu gminy są na ogół konsultowane z przedstawicielami mieszkańców i publikowane w lokalnej gazecie. Utworzono budżet obywatelski, jednak projekty zaplanowane w jego ramach nie są realizowane.
- Gmina posiada wieloletni plan inwestycyjny obejmujący zadania, które mają być zrealizowane w okresie dłuższym niż trzy lata. Założenia budżetu gminy, a także kryteria wyboru inwestycji, które mają zostać ujęte w planie, są konsultowane z przedstawicielami mieszkańców. Utworzono budżet obywatelski, a zwycięskie projekty są terminowo realizowane.

3. Dostępność informacji na temat budżetu gminy

- Informacje na temat budżetu gminy nie są publikowane na jej stronie internetowej. Uzyskanie ich w inny sposób wiąże się z trudnościami (np. trzeba złożyć pisemny wniosek).
- Urząd przekazuje podstawowe informacje o budżecie za pośrednictwem strony internetowej. Często są one jednak publikowane z opóźnieniem. Niektóre istotne dane dotyczące budżetu nie są publikowane. Niezależnie od dostępu za pośrednictwem internetu, odpowiednie dokumenty można uzyskać bez zbędnego oczekiwania w urzędzie.
- Urząd skutecznie informuje mieszkańców o swoim budżecie (odpowiednie dokumenty są umieszczone na stronie internetowej lub łatwo dostępne w urzędzie). Podstawowe informacje na temat budżetu na dany rok są publikowane w formie broszury, również elektronicznej, i upowszechniane tak, by każdy zainteresowany miał do niej łatwy dostęp.

⁵² Nie ma ich na stronie internetowej urzędu, trudno uzyskać kompletne i aktualne dane na ten temat w urzędzie.

4. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych przez gminę

- Urząd gminy nie podejmuje specjalnych starań, by do realizacji choćby niektórych zadań uzyskać dodatkowe środki finansowe pochodzące ze źródeł krajowych (takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska), a zupełnie wyjątkowo europejskich (np. z funduszy strukturalnych).
- Urząd gminy podejmuje starania, aby do realizacji niektórych zadań uzyskać dodatkowe środki finansowe, głównie pochodzące ze źródeł krajowych (takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska), a rzadziej z europejskich (np. z funduszy strukturalnych). Tylko część tych starań kończy się powodzeniem.
- Urząd gminy aktywnie działa na rzecz zdobywania dodatkowych środków finansowych pochodzących ze źródeł krajowych (takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska) i europejskich (np. z funduszy strukturalnych). Większość tych starań kończy się powodzeniem.

5. Obsługa klientów w urzędzie

- Dostęp klientów do informacji ułatwiających szybkie załatwianie spraw jest utrudniony. Nie są one publikowane za pośrednictwem strony internetowej. Aby dowiedzieć się, co jest potrzebne do załatwienia danej sprawy, trzeba stać w kolejce do odpowiedniego urzędnika (wydziału), a następnie ponownie zjawić się z kompletem dokumentów. W urzędzie nie ma komputera z dostępem do internetu, z którego mogliby korzystać interesanci.
- Urząd zapewnia mieszkańcom dostęp do informacji umożliwiających szybkie załatwianie spraw (wzory formularzy, wymagane dokumenty, procedura załatwiania sprawy itp.), również za pośrednictwem strony internetowej. Informacja na temat niektórych spraw nie jest jednak publikowana w takiej formie. W urzędzie znajduje się komputer z dostępem do internetu, z którego mogą korzystać interesanci.
- Na stronie internetowej gminy mieszkańcy mogą odnaleźć jasno sformułowane materiały dotyczące załatwiania większości spraw w urzędzie, w tym informacje o potrzebnej dokumentacji. Ponadto w urzędzie działa punkt informacyjny, którego pracownicy pomagają mieszkańcom w szybkim załatwianiu spraw. W biurze znajduje się komputer z dostępem do internetu, z którego mogą korzystać interesanci.

6. Oznakowanie urzędu

- Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica informacyjna zawierająca aktualne dane (co najmniej nazwy jednostek organizacyjnych). Poszczególne pomieszczenia są oznakowane (co najmniej nazwa wydziału/biura).
- Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica informacyjna zawierająca aktualne dane (nazwy i lokalizację jednostek organizacyjnych). Poszczególne pomieszczenia są dobrze oznakowane (nazwa wydziału/biura, nazwiska i stanowiska urzędników).
- Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica informacyjna zawierająca aktualne dane (nazwy, lokalizację i nazwiska kierowników jednostek organizacyjnych). Poszczególne pomieszczenia są dobrze oznakowane (nazwa wydziału/biura, nazwiska i stanowiska urzędników), a urzędnicy noszą identyfikatory z imieniem, nazwiskiem i nazwą zajmowanego stanowiska.

7. Polityka informacyjna urzędu

- Informacja na temat działań urzędu gminy jest trudno dostępna, często niekompletna i nieaktualna. Urząd nie posiada strony internetowej.
- Urząd udostępnia podstawowe informacje o podejmowanych działaniach za pośrednictwem m.in. strony internetowej⁵³ (w formie Biuletynu Informacji Publicznej) i lokalnych mediów.
- Urząd skutecznie informuje społeczność lokalną o podejmowanych działaniach za pośrednictwem m.in. strony internetowej, lokalnych mediów, tablic informacyjnych usytuowanych w powszechnie dostępnych miejscach, a także w trakcie bezpośrednich, otwartych spotkań z mieszkańcami.

8. Informacje na temat posiedzeń rady gminy

- Informacja dotycząca terminów i tematyki posiedzeń rady gminy jest na ogół trudna do uzyskania. Podobnie problematyczne okazuje się zdobycie danych na temat efektów posiedzeń rady.
- Mieszkańcy są na ogół informowani o terminach posiedzeń rady gminy. Informacja na temat przebiegu i efektów posiedzeń rady jest dostępna w biurze rady. Na stronie internetowej gminy podawane są jedynie krótkie wzmianki informujące o odbyciu się posiedzenia rady gminy i jego efektach.
- Mieszkańcy są informowani o terminach i tematyce posiedzeń rady gminy. Wyczerpująca informacja na temat przebiegu i efektów posiedzeń rady jest dostępna na stronie internetowej urzędu oraz w biurze rady. Mieszkańcy mogą się z niej dowiedzieć m.in. tego, którzy radni byli obecni podczas sesji i jak głosowali w poszczególnych sprawach.

9. Rekrutacja pracowników urzędu

- Urząd nie posiada opisów stanowisk pracy. Nabór na stanowiska urzędnicze, w tym kierownicze, jest otwarty i konkurencyjny, jednak w procedurze naboru stwierdza się liczne nieprawidłowości. Szczególnie ogłoszenie o naborze nie zawiera podstawowych informacji dotyczących danego stanowiska i rekrutacji. Termin składania dokumentów jest krótszy niż 10 dni od dnia opublikowania ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej.
- Urząd posiada opisy niektórych stanowisk. Nabór na stanowiska urzędnicze, w tym kierownicze, jest otwarty i konkurencyjny. Ogłoszenia o naborze zawierają wszelkie informacje dotyczące danego stanowiska i rekrutacji, jednak wymagania związane ze stanowiskiem nie odpowiadają jego charakterowi wynikającemu z opisu. Zdarza się, że informacje podane w ogłoszeniu są niejasne lub nieprecyzyjne.
- Urząd posiada opisy stanowisk. Stanowią one podstawę rekrutacji. Wymagania związane ze stanowiskiem są ściśle powiązane z jego opisem. Ogłoszenia o naborze zawierają wszelkie informacje dotyczące danego stanowiska i rekrutacji, podane w sposób jasny i precyzyjny. Ogłoszenia publikowane są w terminie umożliwiającym szerokiemu gronu osób zainteresowanych zapoznanie się z nim i ewentualne skompletowanie potrzebnych dokumentów.

⁵³ Na stronie internetowej powinny znajdować się wszystkie istotne informacje o funkcjonowaniu urzędu, w tym: dokumenty strategiczne, adresy i kontakty do jednostek organizacyjnych urzędu, informacje o działających na terenie gminy/powiatu instytucjach publicznych i organizacjach pozarządowych itp.

10. Kodeks etyczny urzędników

- Urzędnicy nie mają kodeksu etycznego.
- Urzędnicy posiadają kodeks etyczny opisujący zasady, którymi kierują się w pracy. Przypadki jego naruszenia, choćby miały charakter regularny, nie wiążą się z wyciągnięciem konsekwencji służbowych.
- Urzędnicy posiadają kodeks etyczny opisujący zasady, którymi kierują się w pracy oraz wzory zachowań zgodnych z tymi zasadami. Przypadki, które mogą świadczyć o naruszeniu postanowień kodeksu, są przedmiotem stosownego postępowania, a w razie potwierdzenia podejrzeń stanowią podstawę wyciągnięcia konsekwencji służbowych.

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Dane na temat różnych aspektów funkcjonowania władz lokalnych można uzyskać w konkretnym urzędzie gminy.

Obowiązek ich udzielania wynika z ustawy o dostępie do informacji publicznej.

W trybie tej ustawy można też złożyć skargę w razie nieuzasadnionej odmowy udzielenia informacji. Ponadto, w większości przypadków, szereg danych znajduje się na stronach internetowych urzędów gmin.

Informacje na temat zasad i form współpracy władz lokalnych i organizacji pozarządowych znajdują się m.in. na stronach internetowych: www.ngo.pl oraz <http://www.frdl.org.pl/>.

WSPARCIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ W GMINIE

1. Współpraca urzędu z organizacjami pozarządowymi

- Zasady i formy współpracy urzędu z organizacjami pozarządowymi nie są uregulowane w programie współpracy albo program ten powstał bez udziału organizacji. W urzędzie nie ma jednostki organizacyjnej lub osoby, która w zakresie zadań ma wprost zapisane kontakty z organizacjami pozarządowymi. Urząd nie dysponuje też aktualną listą i adresami organizacji pozarządowych działających na terenie gminy.
- Zasady i formy współpracy urzędu z organizacjami pozarządowymi opisane są w rocznym programie współpracy, który był konsultowany z przedstawicielami wybranych organizacji. Zawarte w nim formy współpracy ograniczają się na ogół do udzielania dotacji organizacjom. W urzędzie istnieje jednostka organizacyjna lub osoba, która w zakresie zadań ma zapisane kontakty z organizacjami pozarządowymi. Nie dysponuje ona aktualnymi danymi na temat największych organizacji pozarządowych działających na terenie gminy.
- Zasady i formy współpracy urzędu z organizacjami pozarządowymi opisane są w rocznym programie współpracy, który został opracowany z aktywnym udziałem przedstawicieli tych organizacji. Zawarte w nim formy współpracy wykraczają poza udzielanie dotacji organizacjom⁵⁴. W urzędzie istnieje jednostka organizacyjna lub osoba, która w zakresie zadań ma zapisane kontakty z organizacjami pozarządowymi, a urząd dysponuje aktualną listą i adresami org. pozarządowych działających na terenie gminy.

2. Funkcjonowanie inicjatywy lokalnej

- Gmina nie posiada uchwały o inicjatywie lokalnej.
- Gmina posiada uchwałę o inicjatywie lokalnej, jednak nie są prowadzone działania informacyjne i promocyjne tego instrumentu. W budżecie gminy nie zabezpiecza się środków na realizację wniosków składanych w ramach inicjatywy lokalnej. Mieszkańcy nie korzystają z tego uprawnienia.

⁵⁴ Inne formy to np. wymiana informacji, pomoc prawna, wspólne ubieganie się o środki zewnętrzne (krajowe, pochodzące z funduszy Unii Europejskiej), udostępnianie pomieszczeń na spotkania, wymiana wiedzy na dany temat.

- Gmina posiada uchwałę o inicjatywie lokalnej. W budżecie zabezpieczane są środki na realizację inicjatyw lokalnych. Gmina promuje to rozwiązanie, a mieszkańcy zgłaszają swoje pomysły, które są realizowane.

3. Uspołecznienie procesów budżetowych

- Gmina nie posiada uchwały o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego lub budżetu obywatelskiego. Nie organizuje konsultacji społecznych budżetu.
- Gmina posiada uchwałę o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego lub budżetu obywatelskiego. Nie są jednak prowadzone działania edukacyjne i informacyjne zachęcające mieszkańców do udziału w tych procesach. Procesy budżetowe są administrowane przez urzędników, a mieszkańcy mają ograniczony wpływ na decyzje i ich zaangażowanie jest niewielkie. Gmina nie organizuje konsultacji społecznych budżetu. Mieszkańcy mają niewielkie możliwości wypowiedzenia się na temat projektowanego budżetu gminy.
- Gmina posiada uchwałę o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego lub budżetu obywatelskiego. Mieszkańcy mają wpływ na podejmowane decyzje i uczestniczą w procesach budżetowych. Gmina prowadzi działania informacyjne i edukacyjne zachęcające mieszkańców do udziału w podejmowaniu decyzji. Przedstawiciele władz gminy nie narzucają im kierunków działań. Gmina prowadzi działania ewaluacyjne i dokonuje stosownych usprawnień. Proponuje również konsultacje budżetu lub daje mieszkańcom szerokie możliwości wypowiedzenia się na temat projektowanego budżetu, np. na komisjach i sesji rady gminy.

4. Konsultacje społeczne w gminie

- Gmina nie posiada regulaminu konsultacji społecznych.
- Gmina posiada regulamin konsultacji społecznych, jednak jego zapisy ograniczają uprawnienia mieszkańców. Brakuje obowiązku udzielania odpowiedzi na wnioski mieszkańców. Konsultacje w gminie nie są organizowane lub organizuje się je w nieodpowiedni sposób. Problemami są: krótki czas między podaniem informacji o konsultacjach a ich odbyciem się, ograniczone możliwości składania uwag, brak podsumowań i uzasadnień decyzji.
- Gmina posiada regulamin konsultacji społecznych. Rzeczowo określa on tryb i zasady prowadzonych konsultacji. W regulaminie uwzględniono prawo mieszkańców do zgłaszania wniosku o zorganizowanie konsultacji oraz obowiązek odniesienia się władz do zgłaszanych propozycji, jak również konieczność uzasadnienia podjętych decyzji. Co roku przynajmniej kilka decyzji władz poprzedzonych jest konsultacjami społecznymi. Informacje o konsultacjach przekazywane są z odpowiednim wyprzedzeniem w różnych miejscach, tak że mieszkańcy nie mają problemu z dowiedzeniem się o nich. Konsultacje prowadzi się za pomocą różnych metod i są dobrze przygotowane. Mieszkańcy otrzymują odpowiedzi na zgłaszane uwagi i propozycje, a raport z konsultacji jest publicznie dostępny i zawiera uzasadnienia podjętych decyzji.